

”PARVESSA ON HELPOMPI LENTÄÄ”

Ryhmäytyminen ja sen ohjaaminen leiririppikoulussa

Mikko Kälkäjä

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakoninen suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Mikko Kälkäjä.

”PARVESSA ON HELPOMPI LENTÄÄ” - Ryhmytyminen ja sen ohjaaminen leiririppikoulussa, Järvenpää, kevät 2010, 60 s., 1 liite

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Eteleä, Järvenpään yksikkö, Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK)+ diakonin virkakelpoisuus.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon rippikoulun käy suomalaisista nuorista noin 90 %. Rippikouluopetusta voivat järjestää seurakuntien lisäksi hiippakuntien tuomiokapitulien luvalla erilaiset järjestöt ja muut tahot.

Rippikouluikä on nuoren elämässä murroskautta. Rippikoulu voidaan ymmärtää myös siirtymäriitiksi nuoruudesta aikuisuuteen. Murrosikä on myös nuoren oman identiteetin muodostumisen kriittistä vaihetta. Ikäkaudelle ominaista on saman ikäisten ihmisten merkityksen korostuminen. Samanaikaisesti tapahtuu myös etäisyyden ottaminen omiin vanhempiin. Rippikoulu tarjoaa tässä mielessä ainutlaatuisen mahdollisuuden löytää oma paikka toisten nuorten joukossa. Tätä voidaan tukea rippikouluryhmän ryhmyttämistä vahvistamalla ja ohjaamalla. Tavoitteena tulee olla, että kukaan rippikoulunuori ei jää yksin. Kysymys on myös rippikoulun keskeisten tavoitteiden kannalta seurakuntayhteyden löytämisestä ja sen vahvistamisesta.

Ryhmytymistä voidaan selvittää ja ymmärtää eri teoreettisten viitekehysten kautta. Tässä opinnäytetyössä ryhmytymisilmiötä lähestytään kehityspsykologisena, sosiaalipsykologisena ja ryhmäpsykologisena ilmiönä. Näistä teoreettisista lähtökohdista käsin on pyritty yksinkertaisella tavalla mallintamaan ryhmytymisen ohjaamista erityisesti leiririppikoulussa. Opinnäytetyö on samalla kehittämishanke, jolla on tuotettu Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry:n (käytetään lyhennettä SRK) isokoulutusmateriaali. Koulutusmateriaali on tallennettu lisäksi sähköisessä muodossa. Sähköinen koulutusaineisto on PowerPoint-muotoisena, johon on liitetty hyper-linkkeinä tämän opinnäytetyön keskeiset osat, lähdeluettelo ja muuta koulutusaineistoa tukevaa lähdeaineistoa.

Asiasanat: diakonia, rippikoulu, ryhmytyminen

ABSTRACT

Kälkäjä, Mikko

”IT IS EASIER TO FLY IN A FLOCK” –Grouping and directing to it at confirmation camp, Järvenpää, spring 2010, 60 pages , 1 appendix.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme In Social Services, Option in Diaconal Social Work Degree: Bachelor of Social Services.

About 90 % of Finnish young people go to Evangelical-Lutheran Church’s confirmation class. In addition to congregations, confirmation class is able to be organized by different organizations and societies with the permission of the Evangelical-Lutheran Church.

The age when young people take their confirmation class is awkward age. Confirmation class can also be seen as an initiation from youth to adulthood. Puberty is a critical chapter thinking of young person’s identity’s development as well. To this stage of life it is characteristic that the meaning of the other young people gets highlighted. At the same time they also take distance to their own parents. Confirmation class offers remarkable opportunity to find their own place among other young people. That can be supported by amplifying and instructing the grouping. The goal is that no one of the participants of confirmation class can be left alone. As well, the issue is to find the intercommunication in congregation and strengthen it, as the vital goal of the confirmation class.

Grouping can be researched and understood through different theoretical context. In this thesis, the phenomenon called grouping is approached as developmental- social and team psychological phenomenon. Directing the grouping, especially at confirmation camp, has been strived to model from this theoretical basis. This thesis is also a development project, which brings up the material to the training of confirmation leaders for Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys (SRK). The training material is also saved in digital form. The digital training material is on PowerPoint-form and consists the most important parts of the thesis, the index and other supporting source material through hyper-links.

Keywords: church social work, confirmation class, grouping

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	5
2. SUOMEN EVANKELISLUTERILAISEN KIRKON RIPPIKOULU.....	7
2.1 Rippikoulu on Suomen evankelisluterilaisen kirkon ”tuote”	7
2.2 Rippikoulun toteutustapoja	8
2.3 Rippikoulu järjestöjen toteuttamana	8
2.4 Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry:n järjestämät leiririppikoulut	9
3. OPINNÄYTETYÖ ON KEHITTÄMISHANKE	10
3.1 Hankkeen tavoitteet.....	10
3.2 Työskentelyprosessi	11
3.4 Sovellettavuus työelämään.....	13
4. RYHMÄYTYMISEN TEORIAA.....	14
4.1 Ryhmäytyminen kehityspsykologisena ilmiönä	16
4.2 Ryhmäytyminen sosiaalipsykologisena ilmiönä.....	18
4.3 Ryhmäytyminen ryhmäpsykologisena ilmiönä.....	19
5. RYHMÄYTYMISEN OHJAAMINEN	23
5.1 Ryhmän kehitys.....	23
5.2 Ohjaajan rooli.....	24
6. RYHMÄYTYMISEN DIAKONINEN ULOTTUVUUS	26
7. RYHMÄYTYMISEN OHJAAMINEN RIPPIKOULULEIRILLÄ	29
7.1 Ryhmäytymisen tavoite.....	29
7.2 Ryhmän kehitysvaiheiden tunnistaminen rippikou-luleirillä.....	29
7.3 Isosen rooli leiririppikoulun ryhmänjohtajana	32
7.4 SRK:n ohjeet leirihenkilökunnalle	33
7.5 Ryhmäytymisen ohjaamisen erityiskysymyksiä	33
7.5.1 Musiikki ryhmäyttämisen välineenä	33
7.5.2 Liikunta ryhmäyttävänä tekijänä.....	35
7.5.3 Yksinäinen, arka, ujo ja eristäytyvä nuori.....	35
7.5.4 Levoton, häiritsevä ja turhautunut nuori	37
7.6 Isosten kokemuksia ryhmäytymisilmiöistä SRK:n leireillä.....	38
7.6.1 Spontaani ryhmäytyminen	39
8. POHDINTAA	41
9. LÄHTEET.....	44
LIITTEET	46
Liite 1 Koulutusmateriaali	46
Koulutusmateriaali-kaavio	46
Koulutuskalvot	47
Hyperlinkkien symbolit:	47
Parvessa on helpompi lentää	60

1. JOHDANTO

Suomen evankelisluterilaisen kirkon eri seurakunnat järjestävät rippikouluopetusta. Rippikoulun opetusmuotoina käytetään yleensä joko päivärippikoulua tai leirimuotoista rippikoulua. Suomalaisista nuorista noin 90 % käy rippikoulun. Eri seurakuntien lisäksi kirkon rippikouluopetusta voivat järjestää myös erilaiset järjestöt hiippakuntien tuomio-
kapitulien luvalla.

Rippikouluikä on nuoren elämässä murroskautta. Se on myös siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen. Rippikoulu voidaan mieltää myös siirtymäriitiksi nuoruudesta aikuisuuteen. Murrosiässä myös nuoren oman identiteetin muodostumisessa eletään murrosvaihetta. Tälle ikäkaudelle on ominaista toisten saman ikäisten ihmisten merkityksen korostuminen. Samanaikaisesti tapahtuu myös etäisyyden ottaminen omiin vanhempiin. Rippikoulu tarjoaa tässä mielessä ainutlaatuisen mahdollisuuden löytää oma paikka toisten nuorten joukossa.

Läheisten ystävien löytämistä rippikoulussa voidaan vahvistaa ohjaamalla rippikoulu-ryhmän ryhmäytymistä. Tavoitteeksi voidaan asettaa se, että kukaan rippikoulunuori ei jäisi yksin. Kysymys on myös rippikoulun tavoitteiden kannalta katsottuna seurakuntayhteyden löytämisestä ja sen vahvistamisesta.

Ryhmäytymisen ilmiön taustaa voidaan selvittää eri teoreettisten viitekehysten kautta. Tässä opinnäytetyössä ryhmäytymisilmiötä lähestytään kehityspsykologisena, sosiaali-psykologisena ja ryhmäpsykologisena ilmiönä. Näistä teoreettisista lähtökohdista käsin on pyritty yksinkertaisella tavalla kuvaamaan ryhmäytymisilmiötä erityisesti leiririppikoulussa. Opinnäytetyö on samalla kehittämishanke, jolla on tuotettu Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry:n (käytetään lyhennettä SRK) isokoulutusmateriaali. Sillä koulutetaan leiri-isosia ymmärtämään ja ohjaamaan ryhmäytymistä. Koulutusmateriaali on tarkoitettu isokoulutuksesta vastaavien käyttöön. Se ei sisällä varsinaisia ryhmäytymisharjoituksia, vaan niitä voidaan tuottaa esimerkiksi isokoulutuksen yhteydessä hyödyntäen tämän opinnäytetyön teoreettista viitekehystä. Liitteenä oleva koulutusmateriaali on tallennettu lisäksi sähköisessä muodossa. Sähköinen koulutusaineisto

on PowerPoint-muotoisena, johon on linkitetty hyper-linkkeinä tämän opinnäytetyön keskeiset osat, lähdeluettelo ja muuta koulutusaineistoa tukevaa lähdeaineistoa.

Opinnäytetyön tarkoituksen voi tiivistää siten, että tarkoitus on *luoda pelkistetty teoreettinen kuva leiririppikoulun ryhmäytymisprosessista, johon isokoulutuksen materiaali perustuu.*

2. SUOMEN EVANKELISLUTERILAISEN KIRKON RIPPİKOULU

2.1 Rippikoulu on Suomen evankelisluterilaisen kirkon ”tuote”

Suomen evankelisluterilainen kirkko järjestää vuosittain rippikouluopetusta. Sen käyvät yleensä sinä vuonna viisitoista vuotta täyttävät nuoret. Tällä hetkellä ikäluokastaan noin 90 % suorittaa rippikoulun. Vuonna 2007 rippikoulun kävi 52160 Suomen evankelisluterilaisen kirkon jäsentä (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2007, 95). Rippikoulun käyminen on vapaa-ehtoista. Sen suorittaminen on kuitenkin kristillisen avioliiton solmimisen ja kummiuden edellytys (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.).

Kirkossa rippikoulu nähdään osana kasteopetusta ja sen tavoitteena on, että rippikoululainen vahvistuu sen aikana uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan (Kirkkohallitus 2001, 18). Teologisesti rippikoulu on kirkon mukaan jatkoa kasteelle, sen opetuksellinen osa (katekeesi). Perinteisesti se on rakentunut uskontunnustuksen ja Isä meidän rukouksen pohjalle. Opetukseen sisältyviä elämänskysymyksiä on lähestytty rakkauden kaksoiskäsikyn pohjautuen. Myöhemmin tähän opetuksen osaan liitettiin kymmenen käskyä. Lutherin katekismuksessakin nämä muodostavat kasteopetuksen perusrungon, jota on täydennetty opetuksella sakramenteista ja rukouksesta. Nykyinen rippikoulun opetussuunnitelma sisältää nämä opetuksen peruselementit. (Kirkkohallitus 2001, 6-7.)

Rippikoulusuunnitelmassa edellä kuvatuista peruselementeistä on luotu malli, jossa elämä, usko ja rukous muodostavat katekismuksen pääosille rakentuvan sellaisen opetuksen, jossa nämä osa-alueet sekä edellyttävät, että vahvistavat toisiaan. Suunnitelmasa korostetaan, että yhteen rippikoulupäivään tulisi sisältyä osia kaikista näistä osa-alueista (elämänskysymykset, uskon sisältö ja spiritualiteetin harjoitus). (Kirkkohallitus 2001, 18-19.)

2.2 Rippikoulun toteutustapoja

Rippikoulusuunnitelma on luonteeltaan puitesuunnitelma, jonka pohjalta paikalliset seurakunnat laativat omat rippikoulujen opetussuunnitelmansa (Kirkkohallitus 2001, 5 ja 37). Rippikouluopetus on osa jokaisen Suomen evankelisluterilaisen seurakunnan omaa toimintaa. Seurakunnat voivat vapaasti itse päättää rippikoulun toteuttamistavoista. Käytännössä toteuttamistavoiksi ovat vakiintuneet joko päivärippikoulu, jolloin opetus tapahtuu päivisin ja/tai iltaisin. Tällöin rippikoululaiset käyvät rippikoulun kotoa käsin. Toinen yleinen tapa on järjestää opetus rippikoululeirimallisena, jolloin oppilasryhmä kokoontuu noin viikon mittaiselle leirille sitä varten varattuun tilaan. Monilla seurakunnilla on omia leirikeskuksia, joissa leiririppikouluja pidetään. Viime vuosikymmeninä ovat yleistyneet myös erilaiset teemarippikoulut. Sellaisia ovat esimerkiksi luontorippikoulut, jotka toteutetaan luonnossa patikoiden. Joissakin seurakunnissa on rippikouluopetusta annettu erilaisille harrastajaryhmille. Tällainen voi olla esimerkiksi ratsastusrippikoululeiri. Myös Suomen Puolustusvoimat järjestää varusmiehille rippikouluopetusta. Rippikoulua järjestetään myös yksittäisille henkilöille eri seurakunnissa.

2.3 Rippikoulu järjestöjen toteuttamana

Paikallisseurakuntien lisäksi rippikouluopetusta voivat antaa tuomiokapitulin myöntämällä luvilla myös muut tahot, esimerkiksi herätysliiketaustaiset järjestöt. Myös näiden järjestöjen ylläpitämissä rippikouluissa noudatetaan samaa kirkon rippikoulusuunnitelmaa ja myös tällöin on kysymys kirkon toiminnasta. Järjestöjen toteuttamissa rippikouluissa valvojina ovat yleensä sen seurakunnan kirkkoherra, jonka seurakunnan alueella rippikoulu toteutetaan. Järjestöt hakevat lupaa rippikoulun järjestämiseksi oman hiippakuntansa tuomiokapitulilta. Lupa myönnetään vuosittain eri hakemuksesta.

2.4 Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry:n järjestämät leiririppikoulut

Yksi suurimmista järjestörippikoulujen pitäjistä on Oulussa keskustoimistoa pitävä Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Se on järjestänyt rippikouluopetusta vuodesta 1956 lähtien. SRK:n rippikouluissa on oppilaita vuonna 2010 yhteensä 1879, lisäksi järjestetään yksi kehitysvammaisten rippikoululeiri, jolle on ilmoittautunut 9 leiriläistä. Rippikoulua pidetään kahdeksalla eri paikkakunnalla. Ne järjestetään leiririppikoulumuotoisina. Vuosittain SRK järjestää yhteensä 38 leiriä. Rippikouluopetuksesta vastaavia pappeja ja teologeja näillä leireillä on noin 50 ja isosia 200 (8/leiri). (Päivämies 13/2010.)

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry:n taustayhteisö on vanhoillislesta-diolaisuus, joka on yksi Suomen evankelisluterilaisen kirkon suurimpia ja vanhimpia herätysliikkeitä.

3. OPINNÄYTETYÖ ON KEHITTÄMISHANKE

3.1 Hankkeen tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on *luoda pelkistetty teoreettinen kuva leiririppikoulun ryhmäytymisprosessista ja tehdä sen pohjalta isokoulutuksen ryhmäytymisen ohjaamista käsittelevä koulutusmateriaali*. Ryhmäytymisen ohjaamisesta vastaavat lähinnä *leirien isokset*.

SRK:n järjestämällä rippikoululeireille ryhmäytymisen ohjaamisen haasteeksi on tunnistettu se, että rippikoululeiri on lyhykestoinen tapahtuma, joka koostuu kahdesta osasta: talvella pidetään yksi leiriviikonloppu ja kesällä noin viikon kestävä yhtäjaksoinen leiri. Lisäksi osa leireille tulevista rippikoululaisista tuntee toisensa entuudestaan, jolloin ainakin jossakin määrin ryhmäytymisprosessi on näiden osalta jo tapahtunut. Osa leiriläisistä on toisilleen tuntemattomia, joiden pitäisi päästä lyhyessä ajassa sisään leiriryhmään. Haastetta lisää vielä se, että isokset vaihtuvat vuosittain niin, että joka leirillä on uusia isosia noin 80 % ja että isosten oma ikä vaihtelee 16-20 vuoden välillä. Isosten vaihtuvuus on yleinen ilmiö. Se tulee esille myös Kirkkohallituksen teettämässä isos-toimintaa käsittelevässä tutkimuksessa. Siinä selviää, että kirkon järjestämän kolmivuotisen isos-koulutuksen aikana tapahtuu keskeyttämisä. Vaikkakin keskeyttäneiden määrä eri seurakunnissa vaihtelee suuresti, voitaneen siitä vetää yleinen johtopäätös, että isosten vaihtuvuus on normaalia. Sitä selittävät myös keskeyttämissyyt. Yleisimpiä keskeyttämisen syitä olivat harrastukset (28 %), motivaation puute (14 %), koulutus ei vastannut odotuksia (14 %) ja ajan puute (13 %) (Porkka, 2004, 92-93).

Kirkon rippikoulusuunnitelman tavoitteiden mukaan ryhmäytymistä ohjataan sen aloitusjaksolla (6-12 tuntia), jonka jälkeen suunnitelmassa ei siihen enää palata (Kirkkohallitus 2001, 23). Päivärippikoulussa ryhmäytyminen jatkuu sen koko keston ajan. Rippikoulun vähimmäiskestoaika on puoli vuotta (Kirkkohallitus 2001, 41). Ryhmäytymistä kyllä korostetaan suunnitelmassa toteamalla, että sille on varattava riittävästi aikaa, mutta sen sisältöä ja ohjaamista ei ole tarkemmin käsitelty (Kirkkohallitus 2001, 23). Rip-

pikoulusuunnitelmassa korostetaan ryhmäprosessin tuntemisen tärkeyttä onnistuneen rippikoulun suunnittelun kannalta (Kirkkohallitus 2001, 14).

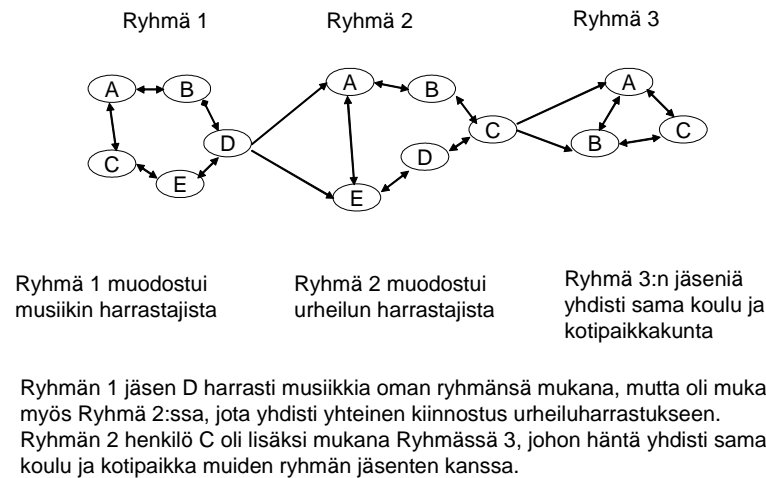
Käytännössä on havaittu, että vaikka SRK:n rippikoululaisia yhdistää pääsääntöisesti sama hengellinen viitekehystausta, niin jokainen leiriläinen on oma yksilö, hänellä on omat taustansa, perheolosuhteensa, kasvatuksensa ja kokemusmaailmansa, joilla on vaikutus ryhmään sopeutumisessa ja ryhmäytymisessä.

Ryhmäytymisen kannalta tavoitteena on, että kukaan leiriläisistä ei jäisi yksin, eikä kenenkään tarvitsisi lähteä leiriltä ja todeten, ettei saanut yhtään hyvää kaveria. Yksi haastattelemani isonen tiivistä ryhmäytymisen idean maanläheisesti ja sattuvasti ”parvessa on helpompi lentää”.

3.2 Työskentelyprosessi

Tämän kehittämissuunnitelman työskentelyprosessi alkoi tekijän tutustumisella SRK:n isoskoulutukseen. SRK kouluttaa isosia vuosittain kahtena, kolmena viikonloppuna. Kuhunkin koulutustilaisuuteen kokoontuu 30-70 isosta. Osa heistä on osallistunut jo useampaan koulutusjaksoon, osa on mukana ensimmäistä kertaa. Isosten koulutus ja työkokemustausta vaihtelee suuresti. Osalla on työkokemusta, osa opiskelee jo yliopistoissa, osa taas on aloittamassa opiskeluaan.

Osallistuessani isoskoulutuksiin koulutustilaisuuksissa selvitettiin osallistujien havaintoja ja ryhmäytymisilmiöistä niillä leireillä, joissa he olivat olleet mukana. Isokset saivat tehtäväksi laatia kokemusperäisesti kuvauksia eritavoin muodostuneista ryhmistä. Ryhmäytymistä kuvaavien kaaviokuvien piirtämisessä sovellettiin sosiogrammi ajatusta alla olevan kaavio 1: mukaisella tavalla. Isokset piirsivät annetun tehtävän mukaisesti havaitsemansa ryhmän jäsenet fläppitaululle ryhmäksi ja yhdistivät henkilöt yhdysviivoilla toisiinsa. Samalla he kertoivat havaintonsa siitä, mikä tekijä ryhmäytti nämä nuoret toisiinsa. Isokset olivat tehneet myös havainnon, että sama nuori saattoi kuulua useampaan ryhmään, joita ryhmäyttivät eri tekijät.

KAAVIO 1

Voimakkaimmiksi ryhmäyttämistekijöiksi nousivat musiikki, urheilu ja samat harrastukset yleensä. Myös se havainto oli tehty, että samalta paikkakunnalta kotoisin olevat tai muuten entuudestaan toisilleen tutut leiriläiset olivat muodostaneet ryhmiä jo ennen leirille tuloa, tai heidän kesken syntyi muita nopeampi ryhmäytyminen leirin aikana. Myös leirin tavoitteiden kannalta negatiivisia ryhmäyttäviä tekijöitä isokset listasivat nopeasti. Havaintojen mukaan yleisimmin tällaiset ryhmät syntyivät tupakanpolton tai leirisäännöistä piittaamattoman käytöksen ympärille.

Opinnäytetyön työskentelyprosessiin kuuluivat lisäksi yhteiset suunnittelukokoukset SRK:n rippikoulutyöstä vastaavan teologin kanssa, sekä osallistuminen muun leirihenkilökunnan kokouksiin ja koulutustilaisuuksiin. Koulutustilaisuudet pidettiin vuosien 2009 ja 2010 aikana Rautiosaaren leirikeskuksessa (Rovaniemi), Kallion leirikeskuksessa (Haapajärvi) ja Reijjärven kristillisellä opistolla. Näihin koulutustilaisuuksiin osallistui leirityöstä vastaavia teologeja, kanttoreita, leiri-isäntiä ja isosia.

Esittelin kehittämissuunnitelman tekijänä osallistujille työsuunnitelman ja keräsin kokemusperäistä tietoa ryhmäytymisilmiöistä ja niiden vaikutuksista leirin onnistumiseen. Tämän kehittämishankkeen valmistuttua materiaalia tullaan käyttämään SRK:n isoskou-

lutuksen koulutusmateriaalina. Koulutusmateriaali on tämän kehittämishankkeen liitetiedostoissa.

3.4 Sovellettavuus työelämään

Opinnäytetyön tuloksena syntyneeseen kehittämishankkeeseen on sisällytetty tarkoituksella ryhmäytymisen ohjaamisen diakoninen näkökulma, jossa isosten tehtävänä on asettua aina heikoimman puolelle ja heikoimman tueksi. Tavoitteena tulee olla, että kukaan ei jäisi yksin. Tämä tukee käytännönläheisellä tavalla myös yhtä itse rippikouluopetuksen keskeistä aihetta, diakoniaa.

Koulutuksen kalvoaineisto linkitetään hyperlinkein siten, että haluttaessa kalvoissa olevia tekstejä voidaan syventää tämän kehittämishankkeen sisällöllä.

4. RYHMÄYTYMISEN TEORIAA

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet:

Ryhmä	Ryhmällä tarkoitetaan joukkoa ihmisiä, jotka ovat tietoisia omasta jäsenyydestään ja siitä, keitä ryhmään kuuluu. Joukon jäsenet tietävät kuuluvansa ryhmään erossa ollessaankin. Keskeistä on ryhmän jäsenten vuorovaikutus.
Ryhmäytyminen	Ryhmän muodostuminen. Ryhmän muotoutuminen.

Tässä kehittämishankkeessa ryhmäytymisilmiötä tarkastellaan lähinnä seuraavista teoreettisista lähtökohdista käsin:

1. Ryhmäytyminen kehityspsykologisena ilmiönä
2. Ryhmäytyminen sosiaalipsykologisena ilmiönä
3. Ryhmäytyminen ryhmäpsykologisena ilmiönä

Näiden peruslähestymistapojen teoreettisen tarkastelun avulla on mahdollista luoda yksinkertainen ajattelumalli, jossa ryhmäytyminen avautuu ihmisen luonnolliseen kehitykseen kuuluvana asiana. Jotta ryhmäytymistä voidaan ohjata haluttuun suuntaan, on välttämätöntä tuntea sen teoreettista taustaa. Ryhmäytymisilmiötä voitaisiin tarkastella myös muista teorioista ja näkökulmista käsin. Tässä kehittämishankkeessa voidaan viitata kasvatustieteeseen, yhteiskuntatieteeseen tai hoitotieteeseen, mutta varsinainen teoreettinen viitekehys rakentuu yllä mainittujen teorioiden pohjalle. Niidenkin osalta tarkastelua on rajattu koskemaan vain sellaisia ilmiöitä, jotka ovat relevantteja tämän opinnäytetyön ja siitä tehdyn kehittämishankkeen tavoitteiden kannalta.

Ryhmäytymisen ohjaamisella tässä kehittämishanketyössä on ennen muuta diakoninen ulottuvuus. Siksi tässä korostetaan isosen tehtävää nuoren ihmisen, rippikoululaisen, rinnalla kulkemisen tärkeyttä ja heikoimman auttamista. Tarkoituksena on, että kaikki rippikoululaiset voisivat kokea aitoa yhteenkuuluvuutta sekä omassa pienryhmässään, että koko rippikouluryhmässä. Käytännön tavoitteena on antaa isoistyössä oleville nuo-

rille tietoa ja työkaluja, joilla he voivat ohjata rippikouluryhmän ryhmäytymistä siten, että rippikoulun päätarkoitus voisi toteutua.

Ryhmäytyminen kehityspsykologisena ilmiönä pyrkii selittämään niitä tekijöitä, jotka ovat sidoksissa ihmisen iän muuttumisen mukanaan tuomiin kehitysvaiheisiin. Iän mukana muuttuvat muun muassa ihmisen motoriset taidot ja kyky ratkaista eteen tulevia ongelmia. Ikä vaikuttaa myös kielen ja käsitteiden omaksumiseen. Rippikouluikä on merkittävä ihmisen identiteetin muodostumiseen kannalta. Tässä ikäkaudessa toveripiirillä ja siihen liittyen sosiaalisilla kontakteilla on merkittävä vaikutus.

Ryhmäytyminen sosiaalipsykologisena ilmiönä rippikoulussa on mielenkiintoinen erityisesti *konformisuusnäkökulmasta, sillä tarkoitetaan* yksilön mukautumista enemmistön mielipiteeseen, arvoihin tai käyttäytymiseen. Erityisen merkittävää murrosikäiselle onkin oman ikäkauden kavereiden mielipiteet ja käyttäytymismallit. Näiden ryhmäyttävä merkitys tuli esille myös isoshaastatteluissa.

Ryhmäytyminen ryhmäpsykologisena ilmiönä on kiinnostava sen vuoksi, että se antaa mahdollisuuden ymmärtää ja havainnoida muun muassa ryhmäytymisen eri vaiheita ja niihin liittyviä ilmiöitä. Erityisen mielenkiintoiseksi tämän tarkastelulähtökohdan tekee se, että leiririppikoulun kontekstissa nähdään usein samanaikaisesti erilaisia ja eri tavoin syntyneitä ryhmiä sekä eri ryhmäytymisen vaiheita, vaikka kyseessä on lyhytkestoinen, mutta samalla hyvin intensiivinen ajanjakso.

Näissä teoreettisten mallien tarkastelussa pyritään pitämään mielessä kysymys, voidaananko, ja jos, niin miten, ryhmäytymistä ohjata leiririppikoulun aikana ja voivatko isokset tehdä sen? Ymmärrämmekö, miksi lennetään parvessa? Miksi on helpompi lentää parvessa? Voimmeko auttaa jonkin takaisin parven mukaan lentämään? Nämä kysymykset ovat ajassamme entistä ajankohtaisempia, kun erilaiset syrjäytymisilmiöt näyttävät lisääntyvän entisestään.

Yleisesti hyväksytään ajatus, että nuoren ihmisen kasvuun ja kehitykseen vaikuttaa perimä ja ympäristö, sekä nuoren oma aktiivisuus. Omalla aktiivisuudellaan nuori voi merkittäväällä tavalla kehittää omia vahvuuksiaan, joita hän on perimänä saanut. Persoo-

nallisina eroina tämä näkyy erilaisena lahjakkuutena ja erimuotoisena luovuutena. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen, Vilen, 2007, 15.)

4.1 Ryhmytyminen kehityspsykologisena ilmiönä

Kehityspsykologiassa ihmisen kehittymistä tarkastellaan hänen *biologista ikäänsä seuraten*. Yleensä ikäkaudet erotetaan toisistaan esimerkiksi vauva-, leikki-, koulu-, nuoruus-, aikuis- ja vanhuusikään. Kaikilla ikäkausilla ovat omat kehityspsykologiset erityispiirteensä. Nämä ikäkausien ominaiset piirteet näkyvät niin emootioissa, kognitioissa, motiiveissa kuin käyttäytymisessäkin (Anttila, Eronen, Kallio, Kanninen, Kauppinen, Salo, 2005, 17.) Tässä suhteessa ihminen on kokonaisuus, jonka kehittymiseen vaikuttavat perimä, ympäristötekijät ja yksilön oma aktiivisuus (Aaltonen ym. 2007, 51).

Toisaalta ikäkauteen liittyy se, että nuori kokee häneen kohdistuvat ristiriitaiset paineet; häneltä odotetaan toisaalta aikuisuuteen kuuluvia asioita tai ainakin niihin valmistautumista, esimerkiksi ammatti, perhe ja toimeentulo, toisaalta hän on vielä riippuvainen kodistaan ja vanhemmistaan (Mussen 1979, 138-139).

Yleisesti ajatellaan, että nuoruusikä alkaa *biologisista muutoksista*, puberteetista (Aaltonen ym. 2007, 18). Tämä niisanottu murrosikä on kausi, jossa ihminen saavuttaa sukukypsyyden ja tässä ikävaiheessa yleensä myös vastakkainen sukupuoli alkaa kiinnostaa. (Anttila ym. 2005, 18). Murrosiässä samanikäisten ystävyysuhteet ovat erittäin tärkeitä. Samanaikaisesti suhde vanhempiin etäännyy, heidän vaikutusvaltansa nuoreen vähenee ja nuori itsenäistyy. Suhteessaan vanhempiin nuoren käyttäytyminen saattaa heilahdella äärilaidasta toiseen. Tunnereaktiot saattavat vaihdella hellyyden kipeyden kaipuusta aggressiiviseen kiukutteluun. Irrottautuminen vanhemmista ja myös valtakulttuurista saattaa näkyä myös epäsosiaalisena- tai häiriökäyttäytymisenä. (Vuorinen 1998, 212-215.) Oman identiteetin muotoutuminen käyttää rakennusaineiksina vuorovaikutusta muiden ikäkavereiden kanssa. Mussenin mukaan identiteetti rakentuu uusista aineksista entisen (varhainen identifikaatio) päälle (Mussen 1979, 105).

Nuorelle ikätovereiden vaikutus on kaikkein voimakkainta. Hän hakee toisista nuorista tukea ja samaistumisen mahdollisuutta. Konkreettisina ilmenemismuotoina samaistuminen näkyy tarpeena mukautua ikäryhmänsä arvoihin, tapoihin ja esimerkiksi muotiin. Kodin kasvatustausta ei kuitenkaan kokonaan jää pois, vaan nuori pyrkii samaistumaan ikätovereiden kanssa usein sellaisissa asioissa kuin musiikkimaku, vapaa-ajanviettotottumukset, pukeutumistyyli ja kielenkäyttö (Mussen 1979, 113-115). Nämä asiat nousivat ryhmäyttäviksi tekijöiksi myös tekemässäni isoishaastattelussa.

Tämän ikäkauden ilmiöitä voidaan selittää myös nuorisokulttuurin ilmenemismuodoilla. Nuorisokulttuuri ihanoi usein päinvastaisia arvoja kuin valtakulttuuri (Aaltonen ym. 2007, 31). Nuorisokulttuurin voimakkaita ilmenemismuotoja ovat esimerkiksi musiikki, muoti/tyyli, kieli, ilmeet, eleet ja harrastukset (Aaltonen ym. 2007, 31-33). Nämä tulivat esille kaikissa isoshaastattelutilanteissa, joita tehtiin tämän kehittämissuunnitelman tiedonkeräämisvaiheessa. Vuorisen (1998, 230-231) mukaan, tässä ikäkaudessa useimmat nuoret kokevat itsensä yksinäisiksi. Tämän vuoksi esimerkiksi rippikoululeiri voi olla nuorelle korvaamattoman tärkeä ystävyysuhteiden solmimiseksi..

Hormonaaliset tekijät saavat murrosiässä aikaan *fyysisen kasvun*. Fyysinen kasvu on yksilöllistä ja siihen vaikuttaa merkittävästi perimä (Aaltonen ym. 2007, 52-58). Rippikoulussa nähdäänkin tässä suhteessa hyvin suuria keskinäisiä poikkeavuuksia. On niitä, joiden murrosikään kuuluvat fyysiset muutokset ei ole vielä alkaneet, ja niitä, joilla ne ovat jo selvästi havaittavissa. Monille nuorille tämä saattaa olla hämmentävä ja epävarmuutta mukanaan tuova asia. Oman ulkonäön merkitys ja sen hyväksyntä on erityisen tärkeää. Nuori mittaa tässä suhteessa hyväksytyksi tulemistaan sillä, miten muut ihmiset hänen ulkonäkönsä suhtautuvat. Tämän vuoksi murrosiässä oleva on erittäin haavoittuva ulkoapäin tulevalle arvostelulle. Ikäkauteen liittyvien muutosten positiivisia asioita vahvistamalla voidaan epävarmaa nuorta tukea ja rohkaista ja samalla saada muiden ikäkavereiden hyväksyntää vahvistetuksi. Tällaisten seikkojen huomaaminen saattaa olla arvaamattoman voimakas ryhmäyttämistä ja ryhmäytymistä ohjaava tekijä.

Nuoren *kognitiivisuuden kehittyminen* näkyy ajattelun, kielen ja oppimisen kehittymisenä (Aaltonen ym. 2007, 59-61). Rippikouluikässä myös tämän kognitiivisuuden kehittymisen yksilölliset erot tulevat näkyviin. Opetuksen kannalta murrosikäisen nuoren kohtaaminen on haasteellista siksi, että opetuksen sisällön ymmärtäminen saattaa olla jolle-

kin nuorelle sen abstraktisen luonteen ja usein myös abstraktisten uskonnollisten käsitteiden vuoksi hankalaa. Tutkimuksissa on todettu, että nuoren ajattelutaidot kehittyvät merkittävästi toisen elinvuosikymmenen alussa (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen, Ruoppila 2007, 128-129). Ajattelutaidon kehittyminen mahdollistaa kyvyn rakentaa laajempaa maailmankuvaa ja ideologiaa. Tälle ikäkaudelle on ominaista, että lapsuuden induktiivinen päättely muuttuu hiljalleen deduktiiviseksi päättelyksi. (Anttila ym. 2005, 127-135). Abstraktisten asioiden tuominen ymmärrettävällä tavalla osaksi nuoren omaa elämää on rippikouluopetuksessa haastavaa. Elämäkysymysten käsittelemisen, uskon sisällön ymmärtäminen ja henkilökohtaisen spiritualiteetin harjoitus voivat vaatia ikäkaudesta johtuen hyvin konkreettista ja yksinkertaista metodista lähestymistä. Opetustilanteissa esiintyvät frustraatioilmiöt voivat osittain selittyä juuri ikäkauteen liittyvällä kykenemättömyydellä hahmottaa ja ymmärtää abstrakteja asioita. Usein frustraatio purkaantuu ulos aggressioina (Mussen 1979, 118-119).

Vuorisen mukaan *onnistuneen nuoruusiän pääsaavutuksena on eheä identiteetti*. Tällöin nuori on kyennyt kokoamaan yhteen aiempien kehitysvaiheiden kokemukset ja solminut toimivia kontakteja ympäristöön (Vuorinen 1998, 232).

4.2 Ryhmäytyminen sosiaalipsykologisena ilmiönä

Eri sosiaalipsykologian asiantuntijoiden määritelmistä voidaan sosiaalipsykologian sisältö tiivistää seuraavasti: sosiaalipsykologia tarkastelee niitä vaikuttamisen ilmiöitä, joissa yksilö taikka ryhmä (sosiaalinen järjestelmä) vaikuttaa yksilöön tai ryhmään (sosiaaliseen järjestelmään) fyysisesti tai merkityksiä sisältävän kielen välityksellä (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 10). Sosiaalipsykologia tutkii ihmisten välistä vuorovaikutusta ja ryhmätoiminnan säännönmukaisuuksia (Helkama ym. 1998, 11).

Keskeistä on siis tavalla tai toisella syntyvä, ajallisesti etenevä sosiaalinen vuorovaikutusprosessi. Vuorovaikutus voi olla joko välitöntä tai välillistä vuorovaikutusta. Näitä vuorovaikutusprosesseja on ”liikkeellä” jatkuvasti tavallisessa arkielämässä (Lahikainen & Pirttilä-Backman, 11-13). Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan ennen muuta niitä

sosiaalipsykologisia ryhmäytymisilmiöitä, joita voidaan olettaa olevan merkitystä rippikoululeireillä tapahtuvan ryhmäytymisen ymmärtämisessä.

Sosiaalinen vuorovaikutus muokkaa myös ihmisten arvoja ja normeja. Näin ihminen on samalla sekä yksilö, joka toimii sosiaalisessa suhteessa ympäristöön ja samanaikaisesti osa ryhmän jäsenyyttä, jossa arvot ja normit rakentuvat (Eskola 1982, 31).

Rippikouluikäisten nuorten ikäkauden ilmiöitä on hyvä tarkastella myös niinsanotusta *konformisuusilmiöstä* käsin. Käytännössä tämä näkyy selvimmin esimerkiksi oman ikäkauden kaveripiirin mielipiteiden, käyttäytymismallien, muodin ja harrastusten omaksumisena. Samaan aikaan nuori ottaa etäisyyttä omiin vanhempiinsa. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 142.) Kuten aiemmin on jo todettu, konformisuusilmöiden ryhmäyttävä merkitys tuli esille myös tämän kehittämishankkeen isoishaastatteluiissa.

Konformisuusilmiön tunnistaminen on tärkeää myös niissä tilanteissa, joissa joku ryhmän jäsen tulee torjutuksi ryhmästä tai ryhmistä, vaikka hänellä olisikin voimakas pyrkimys mukautua ryhmän arvoihin tai mielipiteisiin. Näissä tilanteissa saattaa tulla esille yksilön korostunut tarve hakea ryhmän hyväksyntää. Tämä saattaa johtaa myös negatiivisiin ilmenemismuotoihin, kuten häiriökäyttäytymiseen tai ylikorostuneeseen rajojen kokeilemiseen. Tarve kuulua ryhmään, tulla hyväksytyksi ja kokea arvostusta, on niin voimakas, että se saattaa tällä tavoin saada myös negatiivisia ilmenemismuotoja. Taustalla saattaa olla myös pelko hyljätynksi ja torjutuksi tulemisesta.

4.3 Ryhmäytyminen ryhmäpsykologisena ilmiönä

Maslowin teorian mukaan ihmisellä on tarve kuulua johonkin. Ihminen tarvitsee ystäviä, yleensäkin ihmissuhteita ja yhteisöllisyyttä. Tämä näkyy esimerkiksi haluna avioitua, perustaa perhe ja olla osa yhteiskuntaa. Erilaiset yhdistykset ja jäsenyydet viestivät samalla tämän tarpeen tyydyttämisestä. (Metsämuuronen 1997, 10-11.)

Yhteenkuuluvuuden tarve ohjaa myös ryhmäytymistä, tarvetta ja halua kuulua ryhmään. Yksilötasolla kyse on psykologisesta ryhmäytymisperustasta. Maslowin teorian mukaan alemman tason tarpeet tulevat olla tyydytetyjä ennen kuin ylemmän tason tarpeita voidaan tyydyttää (1 KUVA). Yhteenkuuluvuuden tarve on tarvepyramidissa kolmannella tasolla ja sen alapuolella ovat ainoastaan turvallisuuden tarpeet ja fyysiset perustarpeet. Kun taas yhteenkuuluvuuden tarpeen yläpuolella ovat vielä arvostuksen-/itsensä kunnioittamisen- ja itsensä toteuttamisen tarpeet. Mikäli yhteenkuuluvuuden tarpeet eivät tyydytetyksi, ei myöskään itsensä kunnioitus, arvostetuksi ja hyväksytyksi tuleminen tunne, sekä itsensä toteuttamisen tarve voi tulla tyydytetyksi.

1. KUVA

Attraktion (vetovoiman) syntymiseen ryhmän jäsenten välillä voivat vaikuttaa monet eri tekijät. Peruslähtökohtana on kuitenkin se, että attraktion syntymisen edellytyksenä on henkilökohtainen vuorovaikutus. Tässä vuorovaikutussuhteessa henkilöt tyydyttävät toistensa tarpeita tavalla taikka toisella. Vuorovaikutustilanteen jatkuessa attraktion syytä tulee lisää. Sellaisia voivat olla esimerkiksi toisen ihmisen ulkonäkö, harrastukset ja muoti. (Multimäki & Venna 1988, 128-129.) Sosiaalinen peruste rakentuu ryhmän jäsenten yhteisestä päämäärästä ja sisältää yhteisen halun toimia tavoitteiden suunnassa (Niemistö 2004, 36). Vain sellaisia yksilöitä, joita yhdistää yhteinen kohtalo tai yhteistavoitteeseen perustuva työnjako, voidaan pitää aitoina ryhmäjäseninä (Hänninen, Vilma, Partanen, Jukka, Ylijoki, Oili-Helena 2001, 120).

Lyhytkestoinen rippikoululeiri toimii nuorelle omien ikäkavereiden tarjoamana samais- tumisen, ryhmäytymisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen areenana. Tämä tarve on nuoruudessa korostunut, kuten aiemmin on todettu. Hyvin toimiva ryhmä toimii sen jäsen-

ten tarpeiden tyydyttäjänä. Mitä paremmin ryhmän jäsenen tarpeet tulevat tyydytetyksi, sitä suurempi halu ryhmän jäsenellä on toimia ryhmässä ja työskennellä ryhmän tavoitteiden saavuttamiseksi. Se parantaa myös ryhmän jäsenten viihtyvyyttä ryhmässä (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 156).

Jotta ryhmäilmiö täyttää ryhmän kriteerit, sillä on tietty säännönmukaisuus. Ryhmä ei ole tilanne, jossa ihmiset kokoontuvat sattumanvaraisesti yhteen. *Ryhmän tunnusmerkeinä* pidetään yleisesti ryhmän tiettyä kokoa, tarkoitusta, sääntöjä, vuorovaikutusta, työnjakoa, rooleja ja johtajuutta. Ryhmän kokoa sen sijaan on vaikea määrittellä. Se voi vaihdella tilanteesta ja tarkoituksesta riippuen suurestikin.. (Niemistö 2004, 16-17.)

Ryhmä ei ole staattinen, vaan siihen liittyy monenlaista dynamiikkaa ja siihen vaikuttavat monenlaiset muuttujat. Dynamiikkaan vaikuttavat esimerkiksi ryhmän jäsenten muuttuvat roolit, ryhmän jäsenten tunteet, jäsenten keskinäinen viestintä ja vuorovaikutus. Vuorovaikutuksessa taas ryhmän jäsenet vaikuttavat toistensa käyttäytymiseen ja tunteisiin mikä saa aikaan ryhmässä dynamiikkaa. Rippikouluryhmän oletetaan olevan tietoinen sille asetetuista rooliodotuksista ja ryhmän toiminnan kestosta. Tämä kaikki ohjaa ryhmäytymistä ja määrittää myös ryhmädynamiikan suuntaa ja sisältöä. (Niemistö 2004, 17-21.)

Merkityksellistä on, millä tavalla ryhmän jäsenet kokevat ryhmän tarkoituksen. Rippikouluryhmän ryhmäytymisen kannalta on oleellista, että ryhmän jäsenillä on yhtäläinen käsitys ryhmän tarkoituksesta. Tässä suhteessa rippikouluun tulevilla nuorilla on siitä oma ennakkokäsityksensä. Yleisellä tasolla voidaan olettaa, että joillekin se voi olla siirtymäriitti lapsuudesta aikuisuuteen (”akanottolupa”), toisille se voi olla ikäkauteen liittyvä tapahtuma ilman sen syvempää tarkoitusta. Joillekin se on jo leirille tultaessa samansuuntainen rippikoulun tavoitteiden kanssa.

Ryhmäytymisen kannalta on tärkeää, että ryhmän jäsenet ymmärtävät rippikoulun tarkoituksen samalla tavalla ja että heidän tavoitteita tässä suhteessa ohjataan yhdenmukaisiksi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Niemistö kuvaa ns. alkuehtojen, ryhmäilmiöiden ja ryhmän tulosten suhdetta seuraavasti:

Ryhmän tarkoitus	Ympäristötekijät	Ryhmän jäsenet
perustehtävä, ryhmän tavoite	fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, ryhmän asema systeemissä	ryhmän koko, jäsenten erilaisuus, ryhmät valmiit sisäiset rakenteet, ryhmän ohjaaja

(Niemistö 2004, 34)

Rippikoululeirillä ryhmien lähiohjaajina toimivat ensisijaisesti isokset, joiden tehtävänä on ylläpitää ja vahvistaa ryhmän olemassaolon tarkoitusta ja sen tavoitteita. Mikäli joku ryhmän jäsen ei ole tietoinen ryhmän tarkoituksesta, hänen motivaationsa toimia samansuuntaisesti ryhmän kanssa ei ole korkea. (Niemistö 2004, 37.) Rippikoululeirin isosella on hyvät edellytykset toimia ryhmäohjaajana jo senkin vuoksi, että useimmissa tapauksissa hän edustaa leiriläiselle hyvää samaistumisen mallia. Isokset ovat yleensä muutamaa vuotta leiriläisiä vanhempia ja tästä syystä nuori näkee isosessa myös aikuisen mallin, jota hän kehityksensä mukaisesti etsii. Hyvän kuvan isosen roolista ja tehtävistä antaa Porkkan tekemä tutkimus. Tutkimuksessa selviää myös se, että isosia käytetään rippikoulun toteuttamisessa eri seurakunnissa hyvin eri tavoin (Porkka 2004, 57-68):

5. RYHMÄYTYMISEN OHJAAMINEN

5.1 Ryhmän kehitys

Yleensä ryhmän kehitysvaiheet kuvataan seuraavasti:

1. Muotoutumisvaihe
2. Kuohuntavaihe
3. Normienluomisvaihe
4. Toteuttamisvaihe
5. (Loppuminen, hajoaminen)

Muotoutumisvaiheessa yksilöt saattavat kokea tilanteen oudoksi, joskus jopa ahdistavaksi. Tässä vaiheessa ohjaajan rooli korostuu. Samalla ryhmä etsii omia toimintatapojaan ja hahmottaa tehtävänsä. *Kuohuntavaiheessa* ryhmän jäsenet etsivät ja testaavat suhdettaan toisiinsa ja ryhmän ohjaajaan. Myös ristiriitatilanteet ryhmän jäsenten välillä ovat mahdollisia. Jännitystä saattaa olla ryhmän jäsenten keskinäisissä väleissä sekä suhtautumisessa ryhmän tehtävään. *Normienluomisvaiheessa* jäsenten väliset ristiriidat on selvitetty. Ryhmä tiedostaa oman tehtävänsä ja tavoitteensa. Ryhmälle alkaa muodostua oma normistonsa. *Toteuttamisvaiheessa* ryhmä toimii jo itsenäisesti suhteessa ympäristöön. Sen jäsenten roolit ovat selkiytyneet. Ryhmä ottaa vastuuta ja suoriutuu tehtävistään. (Jauhiainen & Eskola 1993, 93-94.)

Ryhmän kehityksen vaiheita lyhytkestoisessa prosessissa on joskus vaikea havaita. Siksi tässä opinnäytetyössä pyritään ottamaan esille vain muutamia keskeisiä ryhmän kehitysvaiheisiin liittyviä havaintoja. Painopiste on sellaisissa asioissa, joita uskotaan tunnistettavan ja joihin uskotaan voitavan vaikuttaa rippikoululeirin kuluessa. Rippikoulun kannalta merkityksellistä on sille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Murrosikäisten nuorten tarve samaistua ikäisiinsä nuoriin ja tulla hyväksytyksi voi parhaimmillaan toteutua ryhmäytymisprosessissa. Se rakentaa myös ihmisen omaa identiteettiä, kuten Jauhiainen-Eskola (1993, 16) on teoksessaan todennut: ”Parhaimmillaan ryhmäkokeemukset auttavatkin ihmistä löytämään omimman itsestään eivätkä tasapäistä ja yhdenmukaista”.

5.2 Ohjaajan rooli

Lähtökohtana on, että ryhmäytymistä ja ryhmän toimintaa voidaan ohjata. Keskeistä on, että ryhmäyttämässä löydetään sellaisia tekijöitä, jotka lisäävät ryhmän jäsenten attraktiivisuutta. Ryhmänjohtajalta, isoselta, kysytään erityistä herkkyyttä tunnistaa nopeasti tällaisia tekijöitä. Syntyneiden ryhmien toimintaa voidaan myös ohjata haluttuun suuntaan. Ryhmän ohjaamisen edellytys on, että sen jäsenet tietävät ja sisäistävät yhteiset tavoitteet. Näiden yhteisten tavoitteiden esiin nostaminen ja vahvistaminen on ryhmänjohtajan, rippikoulussa isosten, ensiarvoisen tärkeä tehtävä. Ohjauksessa tulee myös pyrkiä ryhmän normiston rakentamiseen ja vahvistamiseen. Tällöin ryhmä ohjaa myös itse sen jäseniä omaksuttujen normien mukaiseen käyttäytymiseen. (Multimäki & Venna 1998, 130-131.)

Ryhmän ohjaajan työ alkaa Niemistön mukaan jo ennen ryhmän muodostamista. Tämä luo hyvät edellytykset saada ryhmän ohjaaminen haltuun jo ennen varsinaisen ”työn” käynnistymistä. Niemistön ryhmänohjaajalle laatimat etukäteiskysymykset ovat seuraavat:

- minkä ihmisjoukon kanssa aikoo työskennellä?
- mitä etuja aikoo saada aikaan ihmisjoukosta valituille henkilöille?
- onko ryhmä sinänsä tehokas keino auttaa valittuja henkilöitä vai ei?
- aikooko työskennellä yksin vai yhdessä toisen tai useamman ohjaajan kanssa?
- millainen on ryhmän perusrakenne ja luonne?
- mitä etuja ja haittoja ryhmästä on ulkopuolisille henkilöille ja organisaatioille, johon se kuuluu? Kannattaako suunnitelmaa jatkaa vai ei?
- millainen on tarkempi ryhmän rakenne, sekä politiikka jota aikoo noudattaa?
- miten arvioida ryhmän tehokkuutta?
- mitkä keinot auttavat ohjaajaa sietämään stressiä ja lisäämään ymmärrystä ja ohjaustaitoja?
- sitoutuuko sisäisesti viemään ryhmätyön loppuun asti? Vaihtoehtona olisi olla sitoutumatta.
- ketkä voisivat olla ryhmän jäseniä ja tarvitaanko heidän kanssaan etukäteistyötä?

- kuinka avata ryhmä?
- reagoidako aktiivisesti vai jättää reagoimatta ryhmässä toistuviin ongelmatilanteisiin?
- pitääkö ryhmän työskennellä suunnitellun rakenteen mukaisesti vai ei, vai voidaanko neuvotella ja sitä muuttaa?
- mitä tehdä, jos ryhmän toiminta tuottaa ennalta arvaamattomia ongelmia ohjaajan työtoverien tai työyhteisön kanssa?
- milloin ja miten lopettaa ryhmä?
- millaista jatkotyöskentelyä voisi harkita ryhmäkokemuksen pohjalta?

(Niemi 2004, 69-70.)

6. RYHMÄYTYMISEN DIAKONINEN ULOTTUVUUS

Kysymykseen onko rippikoululla ja diakonialla jotain yhteistä, voidaan vastata Paul Philippin sanoin: ”Diakonia ei ole kirkolle mikään vapaasti valittava ehdonvallan asia. Jos kirkko on Kristuksen kirkko, se on välttämättä diakoninen kirkko. Hänen, joka tahtoo puhua oikein diakoniasta, on puhuttava seurakunnasta” (Henttonen 1997, 87). Kristillisen diakonian luonteeseen kuuluu se, että sitä toteutetaan ihmisten vuorovaikutuksessa ja kirkon eri työmuodoissa (Saari, Juho, Kainulainen, Sakari, Yeung, Anne, Birgitta 2005, 131).

Diakonian juuret ovat Raamatussa. Yleisesti diakoniaa johdetaan kolmesta tunnetusta raamatullisesta käsitteestä käsin: rakkauden kaksoiskäsky, kultainen sääntö ja Jeesuksen tulkinta elämästään ja opetuslapseudesta palveluna (Henttonen 1997, 38). Tässä yhteydessä käytetyt Raamatunpaikat ovat:

”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi”. (Matt. 22:37-39)

” Niin kuin te tahdotte ihmisten tekevän teille, niin tehkää te heille”. (Lk 6:31)

Opetuslasten kesken syntyi myös kiistaa siitä, ketä heistä olisi pidettävä suurimpana. Silloin Jeesus sanoi heille: "Kuninkaat hallitsevat herraina kansojaan, ja vallanpitäjät vaativat, että heitä kutsutaan hyväntehtäjöiksi. Niin ei saa olla teidän keskuudessanne. Joka teidän joukosanne on suurin, se olkoon kuin nuorin, ja joka on johtaja, olkoon kuin palvelija. Kumpi on suurempi, se, joka on aterialla, vai se, joka palvelee häntä? Eikö se, joka on aterialla? Mutta minä olen teidän keskelänne niin kuin se, joka palvelee. (Lk 22:24-27)

Varhaiskirkon aikana, ensimmäisellä vuosisadalla, kutsuttiin kristittyjen palvelustyöhön erikseen nimetyt henkilöt, diakonit (Apt. 6:1-6). Kirkon diakoniatyön käytännön toteut-

tamisen juuret ovat tässä varhaiskirkon käytännössä. Myöhemmin palvelutyö monipuolistui ja laajeni koskemaan lisäksi myös julistustyötä (Henttonen 1997, 47-48).

Nyt diakoniatyöstä on tullut seurakuntien vakiotoimintaa, niin että kirkkojärjestyksen mukaan seurakunnassa tulee olla vähintään yksi diakonian virka (Kirkkojärjestys 9 §). Useissa seurakunnissa diakoniatyö menee läpäisyperiaatteella läpi kaikkien työmuotojen. Perusteltakoon diakoniatyötä millä tahansa edellä mainituista raamatullisella taustalla, se ohjaa aina käytännön tekoihin suhteessa lähimmäiseen. Samaa korostaa myös Henttonen (1997, 38-39) kirjassaan. Hänen mukaansa diakoniatyöllä on myös holistinen (kokonaisvaltainen) luonne suhteessa autettavaan, auttajaan ja apuun.

Diakoniatyössä on kyse heikoimman lähimmäisen auttamisesta, hänen puolelleen asettumisesta. Tämä peruseriaate koskee myös rippikoulutyötä. ”Diakoniatyön tehtävä on löydettävä sieltä, missä joku tarvitsee lähimmäisensä huolenpitoa ja läsnäoloa” (Henttonen 1997, 39). Murrosikäisen nuoren ikäkauteen kuuluvat erityisen voimakkaasti ikäkavereiden hyväksyntä, hyväksytyksi ja arvostetuksi tuleminen. Tässä vaiheessa ikäkavereilta saatu kielteinen palaute tai hyljäytyksi tulemisen tunne koskevat erityisen kipeästi. Leirien henkilöstöltä kysytäänkin erityistä herkkyyttä nähdä ne nuoret, jotka uhkaavat jäädä yksin ryhmien ulkopuolelle. Henkilöstön tulee olla agape-rakkauden välittäjänä rippikoulunuorelle. Uskon ja tekojen suhteesta käsin tarkasteltuna diakoniassa on kysymys uskosta vuotavana palveluna.

Kristinopissa ja luterilaisessa teologiassa tunnetaan käsite yleinen pappuus. Sillä tarkoitetaan kaikkien uskovien oikeutta ja velvollisuutta toimia Jumalan valtakunnan edistämiseksi. Samoin diakonia voidaan käsittää myös niin sanottuna yleisenä diakoniana. Kaikki kristityt ovat sen mukaan diakoneja. (Kansanaho & Hissa 1979, 82).

Diakonialla on alun perin ollut erityisesti karitatiivinen painotus. Myöhemmin sen sisältöön on liitetty odotuksia sosiaalisesta diakonian sisällöstä. Mukaan on tullut myös ns. pedagoginen diakonia. Pedagogisella eli katekeettisella diakonialla ymmärretään erityisesti seurakuntien kasvatus- ja opetustoiminta. Tästäkin lähtökohdasta käsin diakoninen ulottuvuus on keskeinen osa työskentelyssä rippikoulunuorison kanssa. Kristilliseen diakoniaan kuuluu erottamattomasti myös ajatus ”voittaa ihmisiä Kristukselle”, kuten Kansanaho ja Hissa (1979, 90-91) kirjassaan toteavat. Tästä syystä rippikouluopetuksel-

la, joka on osa kasteopetusta, on myös sielunhoidollinen ulottuvuus. Kirkollisella diakonialla on sen lähtökohdista johtuen altruistinen luonne. Tällöin on kyse epäitsekkästä, pyyteettömästä toiminnasta muiden auttamiseksi (Saari ym. 2005, 11, 27).

Leiririppikoulussa isoisilla on merkittävä rooli nuorten rinnalla kulkijoina, kuuntelijoina ja tukijoina. Tähän heillä on erityisen hyvä mahdollisuus, ovathan he lähellä samaa ikäluokkaa, mutta samalla itse jo ehkä ohittaneet ikäkauteen kuuluvan ”myrskyisimmän” vaiheen.

Ryhmäytymisen ohjaamiseen tulee diakonisesta tarkastelusta merkittävästi uutta syvyyttä. Sen tehtävänä on auttaa jokaista, että kukaan ei jäisi yksin. Kenenkään ei tarvitsisi kokea yksinäisyyttä tai peräti hyljätyksi ja torjutuksi tulemisen tunnetta. Hädässä auttaminen, heikoimmasta huolehtiminen, auttaminen ja palveleminen, sekä arkojen rohkaiseminen, ovat isosen tärkeää diakonista työtä.

Auttamisen paras tapa on opettaminen (Kansanaho & Hissa 1979, 103). Hädän ja avun tarpeen määrittäminen saattaa johtaa helposti ajattelemaan ensin taloudellisia, materialistisia asioita, ja vasta sen jälkeen ihmisestä päällepäin näkyvää muuta hätää. Saattaa olla, että ikäkauteen liittyvät ristiriidat ja näkymätön, henkinen avun tarve, eivät tule ensimmäisenä mieleen puhuttaessa diakoniatyöstä. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että isoskoulutuksessa kiinnitetään huomiota rippikoulun diakoniseen ulottuvuuteen. Saari ja muut (2005, 132-133) pyrkivätkin teoksessaan laajentamaan käsitystä diakoniatarpeesta, sen kohderyhmistä ja keinoista uudella tavalla. Uusina kohderyhminä tulisi myös käytännön tasolla nähdä lapset ja nuoret, jotka kirkon omankin käsityksen mukaan elävät usein ristiriitaisten odotusten ja vaatimusten suhteen ja joita myös tulevaisuus saattaa ahdistaa.

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen ohjeissa rippikoulun henkilökunnalle on nähtävissä selkeästi sielunhoidollinen, lähimmäisenrakkauteen perustuva ja diakoninen työote (SRK, Rippikouluopas, 5). Kirkkohallituksen Rippikoulusuunnitelma (2001, 13) sisältää ajatuksen rippikoulun sielunhoidollisesta ja terapeuttisesta funktiosta.

7. RYHMÄYTYMISEN OHJAAMINEN RIPPIKOULULEIRILLÄ

7.1 Ryhmäytymisen tavoite

Rippikouluryhmän ryhmäytymisen tavoitteen voisi tiivistää kansanomaisesti, kuten eräs leiri-isonen sen teki: ”että kukaan ei jäisi yksin”. *Rippikoulun päätavoite on, että rippikoululainen vahvistuu uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseen ja elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä* (Kirkkohallitus 2001, 18). Ryhmäytymisen ensisijainen tavoite tulee olla se, että se palvelee tätä päätarkoitusta. Toiseksi ryhmäytymisen tarkoitus voidaan määritellä inhimillisellä tasolla siten, että ihmisen perustarpeisiin kuuluu saada olla osa ryhmää, tulla hyväksytyksi ja arvostetuksi. Myös oppimisen kannalta on merkitystä sillä, että nuori kokee olevansa ryhmän jäsen. Rippikoulusuunnitelmassa korostetaan oppimisen ryhmäsidonnaisuutta: ”Ryhmään kuulumisen ja siinä toimiminen voi olla nuorelle tärkeä kokemus sinänsä ja antaa mahdollisuuden oppia uusia asioita sekä itsestään että muista ryhmän jäsenistä. Ryhmän hyvä ilmapiiri ei ole vain itseisarvo, vaan sillä on tärkeä merkitys oppimismotivaation kannalta” (Kirkkohallitus 2001, 14).

Rippikoulussa solmitut ystävyysuhteet saattavat kestää jopa läpi elämän. Onnistunut ryhmäytyminen on antanut rippikoululaiselle oman ”lähiparven”, paikan parvessa, jossa on hyvä lentää. Tällöin toteutuu isosnuoren ilmaiseva tilanne: ”Parvessa on helpompi lentää”.

7.2 Ryhmän kehitysvaiheiden tunnistaminen rippikoululeirillä

Ryhmän kehitysvaiheita on kuvattu jo aikaisemmin Jauhiainen & Eskola-lähteeseen pohjautuen. Tämä ryhmäytymisen kehitysvaiheiden tunnistaminen on sovellusta käytetystä lähteestä. Kuten aiemmin on todettu, teoriassa voidaan ryhmän kehitysvaiheis-

sa erottaa neljä tai viisi eri vaihetta; muotoutumis-, kuohunta-, normienluomis- ja toteutamisvaihe. Jotkut lähteet puhuvat viidentenä vaiheena luopumisvaiheesta. Voiko puolen vuoden kuluessa tämä prosessi edetä vaihe vaiheelta kokonaisuudessaan läpi? Kuinka pitkä aika tai paljonko aikaa ryhmäytymiseen tarvitaan? Näihin kysymyksiin ei ole yhtä oikeaa vastausta. Kyse on aina prosessista ja vuorovaikutuksesta, joka voi edetä nopeasti tai hitaasti. Koko rippikouluryhmän ryhmäytymiseen vaikuttaa ainakin se, ovatko leiriläiset toisilleen entuudestaan tuttuja vai tuntemattomia. Myös sillä on merkitystä, onko ryhmäytyminen lähtenyt liikkeelle jo ennen rippikoulun alkamista, jolloin rippikouluun tullessa on jo valmiita pienryhmiä olemassa.

Isoskoulutuksessa käytyjen keskustelujen perusteella voidaan todeta, että ryhmäytyminen vaihtelee edellä kuvatuista muuttujista johtuen suurestikin eri leirien välillä. Yhtä mieltä isokset kuitenkin olivat siitä, että ryhmäytymistä voidaan ohjata leirien aikana. Kuten Rippikoulusuunnitelmassa todetaan (2001, 14), on ryhmäprosessi hyvä tuntee, jotta sitä voidaan hyödyntää leirin päätavoitteisiin pääsemiseksi.

Muotoutumisvaiheelle on tyypillistä, että rippikoululaiset ovat toistensa ja myös henkilökunnan suhteen pidättyväisiä, ujoja ja joskus pelokkaankin oloisia. Tässä vaiheessa isosten rooli ryhmän kokoajina korostuu. Tärkeää on, että leiriläiset tuntevat aidosti turvallisuutta, huolenpitoa ja hyväksyntää. Tällöin isosten on syytä olla jatkuvasti lähellä leiriläisiä ja toimia aktiivisesti kontaktien ottajina leiriläisiin. Yksinkertainen kysymys ”onko kaikki hyvin” yleensä jo riittää herättämään tunteen, että minusta huolehditaan ja välitetään.

On tärkeää, että nuori tietää kuka on hänen oma isosensa, keitä hänen ryhmäänsä kuuluu, ja ketkä ovat hänen huonekavereitaan. Tässä vaiheessa erilaiset tutustumisleikit palvelevat ryhmäytymisen alkuvaiheen onnistumista. Tutustumisleikeissä on hyvä tiedostaa se, että leiriläisillä ovat omasta kokemus-, kasvu- ja kehitystaustastaan johtuen erilaiset valmiudet henkilökohtaisten kontaktien solmimisen suhteen. Toiset haluavat ehkä enemmän tilaa ympärilleen, toiset ovat taas valmiita tutustumaan hyvinkin nopeasti uusiin ihmisiin. Joku saattaa myös kokea kiusalliseksi vaikkapa joissakin leikeissä käytetyt käsi kädessä istumis- tai -seisomistilanteet. Tässäkin suhteessa on syytä toimia aina heikoimman ehdoilla.

Kuohuntavaiheessa ryhmän jäsenet alkavat ”vapautua” alkujännityksestään. Tämä saattaa näkyä ryhmän jäsenten välien kiristymisenä. Joidenkin ryhmän jäsenten suhde isoseen saattaa kiristyä. Saattaa syntyä jännitteitä ja haluttomuutta sitoutua yhteisiin tavoitteisiin. Myös häiriökäyttäytymistä saattaa alkaa esiintyä. Kyse on oman roolin löytämisestä ryhmässä, hyväksynnän ja arvostuksen saamisesta. Ohjaajan tunnistaessa tämän vaiheen, hänen on syytä vahvistaa niitä positiivisia ryhmäyttämistekijöitä, jotka antavat yksilölle mahdollisuuden onnistua ja saada arvostusta ryhmän jäsenenä. Tärkeää on, että nuori löytää oman roolinsa suhteessa muihin ryhmän jäseniin. Tutustumisvaiheessa saadut tiedot nuoren harrastuksista, hänen vahvuuksistaan, siitä, mitä hän haluaa mieluiten tehdä, millaisia odotuksia hänellä on tältä leiriltä, jne. kannattaa painaa hyvin mieleen. Näitä tekijöitä vahvistamalla voidaan auttaa ryhmän jäsentä löytämään oma roolinsa ja tekemään hänet sekä ryhmässä, että ryhmälle tärkeäksi.

Normienluomisvaiheessa ryhmä on löytänyt oman tavan toimia. Ristiriitatilanteita syntyy enää harvemmin. Ryhmän jäsenet viettävät aikaa myös spontaanisti keskenään ja löytävät yhteistä tekemistä. Ryhmälle annetuissa tehtävissä ryhmän jäsenillä on selkeytynyt rooli, ryhmässä jokainen tietää tehtävänsä. Joukkuepeliin verrattuna, jokainen jäsen tietää oman pelipaikkansa. Ryhmän jäsenet tietävät myös toistensa vahvuudet ja osaavat hyödyntää niitä. *Toteuttamisvaiheessa* ryhmä toimii jo itsenäisesti. Tehtäväjako alkaa toimia käytännössä ja ryhmä kykenee kantamaan vastuuta annetuista tehtävistä.

Ryhmän loppumista voidaan myös tarkastella omana vaiheena. *Luopumis- ja purkautumisvaiheen huipentuma* rippikoulussa on tyypillisesti yhteinen konfirmaatio ja sen yhteydessä vietetty todistustenjakohetki. Isosten ja muun leirihenkilökunnan kokemusten mukaan luopumisvaihe alkaa yleensä jo konfirmaatiota edeltävänä iltana. Tuolloin ryhmässä havahdutaan siihen, että leiri on päättymässä. Leirin päättymiseen liittyy usein haikeutta, jopa surutyön tekemistä (Kirkkohallitus 2001, 14). Henkilökunnan on hyvä antaa sille tilaa ja olla itse siinä mukana aikuisina ja ohjaajina. Tässä vaiheessa leiriläiset yleensä sopivat siitä, miten ja missä yhteistä ystävyyttä jatketaan ja ylläpidetään. Mitä pidemmälle ja syvemmälle ryhmäytyminen on edennyt, sitä selvemmin tämä luopumisvaihe on havaittavissa.

7.3 Isosen rooli leiririppikoulun ryhmänjohtajana

Kirkon tiedotuskeskuksen tutkimuksen mukaan suomalaisen rippikoulun menestyksen salaisuuksia ovat isostoiminta ja leirimuotoisuus. Rippikoulu kasvattaa myös jatkuvasti uusia isosia. Tätä nykyä peräti kolmannes ripille päässeistä nuorista lähtee mukaan isoskoulutukseen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.). Kirkon toimesta isoskoulutukseen onkin viime vuosina panostettu merkittävästi. Koulutusta koskeva Jouko Porkkan tutkimus valmistui 2004. Sen yhtenä keskeisenä tavoitteena oli tuottaa tutkittua tietoa, jonka pohjalta voidaan luoda valtakunnalliset isoskoulutuksen kehittämislinjaukset (Porkka 2004, 19).

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry:n ohjeissa leirihenkilökunnalle painotetaan isosten roolia seuraavasti:

”Isosten työ leireillä on arvokasta. Leiriläisille isokset ovat lähimpiä henkilökuntaan kuuluvia, joiden toimintaa he seuraavat tarkoin. Leirilä tulisi olla joitakin isosia, joilla on jo aikaisempaa kokemusta rippikoulu-leirityöstä. Isosten tulisi olla mielellään 18 vuotta täyttäneitä. Leireillä heidän tulee olla koko ajan paikalla. Isosia 50 oppilaan leirilä tulisi olla seitsemän. Jos leiriläisistä huomattava enemmistö on poikia tai tyttöjä, huomioidaan se isosia valittaessa. Yksi isosista voi olla ns. musiikki-isonen (esim. konservatorion oppilas), jota voidaan käyttää säestäjänä hartauksissa ja seuratilaisuuksissa. Isot siskot ja veljet osallistuvat oppitunteihin ja muihin yhteisiin tilaisuuksiin, joten heitä ei tulisi sitoa liiaksi muihin tehtäviin. Isokset ovat leiriläisten tukihenkilöitä. Toisaalta heidän työhönsä kuuluu osaltaan vastata leirin käytännön järjestelyistä”. (SRK, Rippikouluopas, 5-7.)

Isot siskot ja veljet (isokset) ovat:

OPETTAJALLE

- ryhmänjohtaja
- linkki nuoriin
- vapaa-ajan ohjaaja

OPPILAALLE

- iso veli/sisko
- rohkaisija

- tukija
- esikuva
- keskustelija
- neuvonantaja
- tuki

KEITTIÖLLE

- apu.

(SRK, Rippikouluopas, 7).

7.4 SRK:n ohjeet leirihenkilökunnalle

SRK:n ohjeissa leirihenkilökunnalle on otettu huomioon ryhmäytymisen kannalta merkittäviä seikkoja, kuten yhteisten tavoitteiden selkeyttäminen heti leirin alussa. Isosia ja muuta henkilökuntaa ohjataan olemaan lähellä leiriläisiä, heidän apunaan ja tukena. Isokset toimivat lähiohjaajina. Ohjeissa todetaan muun muassa että leirin aluksi on hyvä käydä läpi leirin tarkoitus, jotta kaikille tulee selväksi, miksi rippikoululeirille tullaan. Nuorella on leirillä aikaa pohtia omakohtaisia uskonkysymyksiä ja saada niihin vastauksia. Koko leiri on kuin tukikeppi, joka vahvistaa elämää ja uskoa. Rippikoulun kautta nuorella toivon mukaan kasvaa luottamuksen ja ilon näköala. Leirin ohjeiden ja sääntöjen tarkoituksena on saada hyvä leirihenki sekä rauhallinen ja turvallinen ilmapiiri (SRK, Rippikouluopas, 7).

7.5 Ryhmäytymisen ohjaamisen erityiskysymyksiä

7.5.1 Musiikki ryhmäyttämisen välineenä

Koska leiri-isosten käytännön kokemukset tukevat teoretietoa musiikin suuresta merkityksestä sekä nuorisokulttuurikysymyksenä, että ryhmäyttävänä tekijänä, on syytä tarkastella musiikin merkitystä erikseen. Musiikin merkitys nuorisolle on korostunut viime vuosikymmeninä jo senkin vuoksi, että sen kuuntelemisen mahdollisuudet ovat räjähdysmäisesti lisääntyneet ja monipuolistuneet. Normaali näky on, että nuoret kulkevat

korvalappustereot korvillaan ja kuuntelevat musiikkia. Monella nuorella musiikki on niin olennainen osa elämää, että ilman sitä ei yksinkertaisesti tule toimeen. Musiikista on tullutkin merkittävä vaikuttaja jopa erilaisten trendien ja muotivirtausten luoja. (Aaltonen ym. 1999, 216.)

Hyvällä musiikilla tiedetään olevan ihmiselle myös terapeuttinen vaikutus. Tässä opin- näytetyössä ei musiikin terapeuttista luonnetta käsitellä syvällisemmin. Musiikin ih- mismieltä rahoittavat vaikutukset on tunnettu jo vuosituhansien ajan. Kirkollisessa tra- ditiossa tunnetaan esimerkiksi Daavidin soittaman musiikin rauhoittava vaikutus kunin- gas Sauliin:

”Aina kun Jumalan lähettämä paha henki yllätti Saulin, Daavid tarttui harppuunsa ja soitti. Silloin Saulin ahdistus helpotti, hänen tuli parem- pi olla ja paha henki jätti hänet rauhaan.” (1. Sam 16:23).

Musiikkia käytetään monella tavalla terveyden ja hyvinvoinnin luoja, sekä ihmisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitäjänä (Aaltonen ym. 1999, 216). Musiikin terapeuttista vaikutusta voidaan käyttää hyväksi sekä yksilötasolla, että ryhmissä. Tunnettua on, että musiikin kuuntelu lisää endorfiinien määrää elimistössä. Endorfiini taas lisää mielihyvätunnetta. Tästä syystä ihminen voi musiikin avulla kyetä käsittelemään sellaisia vaikeita asioita, jotka muutoin saattaisivat olla ylivoimaisen vai- keita käsiteltäviksi (Aaltonen ym. 1999, 217). Tätä käsitystä tukevat myös monet isos- ten kertomukset leireiltä, jolloin yhteisten musiikkihetkien yhteydessä saattaa syntyä yllättäen monia syvällisiä keskusteluja joko jonkin yksittäisen nuoren tai isomman ryh- män kanssa.

Ryhmäytymisen ohjaamisen kannalta musiikin merkitys on helppo ymmärtää tilantees- sa, jossa musiikin aktiiviset harrastajat kokoontuvat spontaanisti yhteen musisoimaan. Tätä tapahtuu rippileireillä jatkuvasti. Tämän ilmiön hyväksi käyttäminen toimii parhai- ten juuri näiden musiikkia aktiivisesti harrastavien nuorten toimiessa ryhmien kokoavi- na ja koossa pitävinä jäseninä. Usein isosten joukossa on myös aktiivisia musiikin har- rastajia, jolloin musiikin hyväksi käyttäminen ryhmäytymisessä on tavoitteellisemmin toteutettavissa. Haastateltujen isosten kokemus oli, että myös vähemmän musiikkia harrastaneet nuoret oli kohtuullisen helppo saada silloin tällöin mukaan yhteisiin mu-

siikkihetkiin. Monilla leireillä syntyikin omia leirikuoroja, jotka esiintyivät omaksi ja toisten iloksi leirin aikana. Leiriläisillä voi olla mukana myös omia instrumentteja, jolloin musiikki saa monipuolisemman ilmeen. Musiikin merkitykseen rippikoulussa on kiinnitetty runsaasti huomiota myös Rippikoulusuunnitelmassa (Kirkkohallitus 2001, 32-36).

7.5.2 Liikunta ryhmäyttävänä tekijänä

Kuten aikaisemmin on todettu, liikunnalla on havaittu olevan leireillä voimakas ryhmäyttävä merkitys. Erityisesti poikien joukossa on innokkaita urheilun harrastajia, joiden johdolla kootaan varsin nopeasti joukkueita pelejä varten ja mitellään voimia yksilölajeissa. Urheilu voi olla myös voimakkaasti ryhmiin jakava tekijä. Osa nuorista on innokkaita ja urheilullisia, osa taas kokee olevansa siinä erityisen heikkoja. Tunnettua on, että joku kokee esimerkiksi joukkueita muodostettaessa jäävänsä aina viimeisenä valituksi. Se voi olla erittäin kipeä ja alentava asia. Sama tilanne voi syntyä, jos niin sanottu ei liikunnallinen nuori painostetaan liikuntasuoritukseen muiden nuorten nähden. Erityisesti niissä tilanteissa, joissa on kyse joukkueen tai ryhmän yhteissuorituksesta, sen yhden jäsenen epäonnistunut suoritus voi ”pilata” koko ryhmän suorituksen, jolloin paine yhden epäonnistuneen suorituksen tekijää kohtaan voi kasvaa kohtuuttoman suureksi. Tällaisia tilanteita tulisi välttää ja pyrkiä ennakoimaan.

7.5.3 Yksinäinen, arka, ujo ja eristäytyvä nuori

Yksinäisyys kokemuksena on aina subjektiivista. Yksin oleminen ei aina ole yksinäisyyttä ja joku voi kokea olonsa yksinäiseksi toisten joukossa. Yksinäisyyttä voidaan käsitellä sekä emotionaalisena, että sosiaalisena ilmiönä. Emotionaalisena kokemuksena yksinäisyys on aina ahdistavaa ja masentavaa. Tunteiden tasolla kysymys on siitä, että kukaan ei ymmärrä eikä välitä. Yksinäisyyden kokemuksessa on kyse aina ystävien puutteesta. Murrosiässä tämä saattaa olla erityisen raastava kokemus. Kokemus siitä, että ei ole ketään läheistä ihmistä, ei niitä, joiden joukossa kokee olevansa hyväksyty ja arvostettu on lähellä hyljättyksi tulemisen tunnetta.

Yksinäisyys sosiaalisena ilmiönä on tyytymättömyyttä olemassa oleviin sosiaalisiin suhteisiin. Sosiaaliset suhteet muodostuvat läheisten ihmisten verkostoista, jotka toimivat omien tarpeiden tyydyttämisen areenana.

Yksinäisyyteen saattaa liittyä myös muita ongelmia, kuten oppimisvaikeuksia tai mielenterveyden häiriöitä. Kun yksinäisyyteen liittyy useampia tekijöitä, ihmisen on siihen vaikea itse vaikuttaa.

Jokaisella ihmisellä on myös tarve saada olla yksin. Tilapäinen yksin oleminen ja krooniseksi muuttunut yksinäisyys ovat kaksi eri asiaa. Joskus ihminen haluaa olla yksin, selkeyttää asioita itselleen, rauhoittua ja miettiä. Tällaista yksin olemista tulee kunnioittaa ja sellaiselle tulee olla tilaa myös rippikoululeirillä, jossa elämän peruskysymysten kohtaaminen saattaa luoda tarpeen yksin olemiselle. Yksin olemisen tarpeen ja halun erottaminen yksinäisyydestä on tärkeää, jotta toisaalta voidaan auttaa sitä joka on jäämässä yksin tai antaa tilaa hänelle, joka tarvitsee omaa aikaa ja tilaa. (Aaltonen ym.. 338-340.)

Rippikoululeiri muodostuu sekä toisensa entuudestaan tuntevista, että toisille entuudestaan tuntemattomista nuorista. Ryhmytymisen vauhdittajina ovat ennen leiriä jo alkunsa saaneet ryhmytymisprosessit ja niiden aktiiviset ryhmän jäsenet. Tällaisen ”ennenaikaisen” ryhmytymisen mahdollistaa nuorison laajat ja monipuoliset mahdollisuudet tutustua toisiinsa jo ennen leiriä. Kokemus on osittanut, että samoille leireille ilmoittautuneet nuoret löytävät nopeasti toisiaan mm. nettiympäristön keskustelupalstoilta. Myös samojen paikkakuntien nuoret tuntevat usein toisensa jo entuudestaan. Kun ryhmytyminen on näiden leiriläisten kohdalla jo alkanut, saattaa uuden jäsenen olla vaikea päästä mukaan ”porukoihin”, kuten nuoret usein sanovat. Tässä tarvitaan isosten taitavaa ohjausta, ryhmyttämistä.

7.5.4 Levoton, häiritsevä ja turhautunut nuori

Jokaisella leirillä on tilanteita, joissa tulee esille häiriökäyttäytymistä muodossa taikka toisessa. Isoskoulutuksessa käydyn keskustelun perusteella se esiintyy useimmiten yleisenä levottomuutena, häiritseväenä käyttäytymisenä tai erilaisina turhautumisina. Syitä tähän saattaa olla useita. Kyseessä voi olla ikäkauteen kuuluvaa epävarmuuden peittämistä tai oman identiteetin etsimistä. Joskus kyse voi olla ryhmässä oman paikan löytämisestä ja hyväksynnän saamisesta. Kyse voi olla myös siitä, että nuori ei ole jostakin syystä sisäistänyt leirin tavoitteita tai että hän kokee muutoin leirillä olemisen tavalla tai toisella epävarmaksi. On myös hyvä ottaa huomioon se vaihtoehto, että taustalla ovat jonkin syyn aiheuttamat oppimisvaikeudet.

Ryhmässä toimimisen ja ryhmään sopeutumisen vaikeuksien lisääntyminen on yleisesti tunnettu ilmiö esimerkiksi koulumaailmassa. Sama ilmiö on havaittavissa myös rippikouluryhmissä. Ilmiölle ei löytyne yhtä selittävää tekijää. Yhtenä selittävänä tekijänä voi myös olla yleisen egoismin lisääntyminen ja individualismia korostavien arvojen vahvistuminen. Isosten rooliin ryhmänjohtajina kuuluu tällaisen nuoren motivoiminen hänelle tärkeillä asioilla. Jos kyse on arvostuksen ja hyväksynnän hakemisesta, olisi löydettävä sellaisia tekijöitä, jotka vastaavat hänen tarpeisiin ryhmäytymistä rakentavalla tavalla. Yleensä tehokkain tapa on löytää sellaisia tilanteita, joissa hänelle voidaan antaa myönteistä palautetta ja sopivassa määrin vastuuta ryhmän yhteisten tavoitteiden toteuttamisessa. Nämä tekijät toimivat hänen itsetuntoa tukevinä, sekä arvostuksen ja hyväksytyksi tuleminen tarpeiden tyydyttäjinä.

Opettajien tehtävänä on tunnistaa mahdolliset oppimishäiriöt ja pyrkiä toimimaan niin, että ne otetaan opetuksessa mahdollisimman hyvin huomioon. Joissakin tilanteissa näistä on saatu tieto leiriläisen vanhemmilta jo etukäteen.

7.6 Isosten kokemuksia ryhmäytymisilmiöistä SRK:n leireillä

Tämän kehittämishankkeen tiedonkeräämisvaiheessa tehtiin SRK:n isoskoulutuksessa isosten kanssa havaintoja erilaisista ryhmäyttävistä tekijöistä. Havainnoinnissa sovellettiin sosiogrammiajatusta (Helkama ym. 1998, 218-219). Isokset listasivat sekä *positiivisia*, että *negatiivisia* ryhmäyttäviä tekijöitä.

Positiivista ryhmäyttävistä tekijöistä vahvimmit nousivat musiikki, urheilu, muoti, harrastukset yleensä, sama koulu ja sama asuinpaikkakunta. Isokset näkivät, että nämä tekijät yhdistävät ja luovat ystävyysiteitä kaikkein voimakkaimmin. Näillä tekijöillä nähtiin olevan *positiivinen* ryhmäyttävä vaikutus ja että näiden tekijöiden ryhmäyttämät nuoret olivat muita helpommin ohjattavissa. He sitoutuivat helpommin leirin tavoitteisiin ja sopeutuivat muita paremmin leirin sääntöihin. Havaittuja positiivisia ryhmäyttämistekijöitä ei kuitenkaan ole tietoisesti hyödynnetty leirityössä. Isokset uskoivat, että näin voitaisiin kuitenkin tehdä varsin yksinkertaisilla tavoilla.

Isosten mukaan leireillä syntyy myös niin sanottuja ”ei toivottuja ryhmiä”, jotka ovat vaikeammin saatavissa sitoutumaan rippikoulun tavoitteisiin. Useimmin esiintyviä *negatiivisia ryhmäyttäviä tekijöitä* olivat tupakanpolto, piittaamattomuus leirin säännöistä, häiriökäyttäytyminen ja aggressio. Aggressio purkautuu ulos monella tavalla. Leiriolosuhteissa tyypillistä on aggressiivinen kielenkäyttö, tavaroiden rikkominen ja uhmakas käytös. Teoreettisesti tarkasteltuna aggression syinä voivat yllä yksilön omat, sisäiset tekijät tai ne voivat liittyä ryhmään hyväksytyksi tulemiseen, arvostuksen saamiseen (Helkama ym. 1998, 228-229).

Aggressio voidaan nähdä myös ryhmäilmiönä. Silloin se voi olla joko ryhmän sisäistä järjestystä ylläpitävä tekijä tai se voi suuntautua ryhmän ulkopuolelle, jolloin se on ryhmätoiminnan keskeinen piirre ja ryhmää koossapitävä voima. (Helkama ym. 1998, 240-244.) Ilmiötä voidaan tarkastella myös Maslowin tarvehierarkiasta käsin. Usein ryhmässä kielteiset asiat vahvistuvat. Isokset antoivat ilmiölle kansanomaisen nimen ”joukossa tyhmyys tiivistyy”. Ilmaisuun liittyi ajatus, että joskus ryhmän vaikutus ja arvostuksen, sekä hyväksynnän saamisen houkutus on niin suuri, että se vetää mukaan

myös niitä, jotka eivät yksin kykenisi vastaavaan toimintaan. Pertti Kemppinen esittää kirjassaan (1997, 5) myös teorian, jonka mukaan nuorten sensaatio ja riskihakuinen käytös on yleistynyt postmodernin elämäntavan myötä. Kyse voisi olla jännityksen hakemisesta, seikkailusta. Kemppinen on käsitellyt nuorten häiriökäyttäytymistä, aggressiivisuutta, sosiaalista sopeutumattomuutta ja tunne-elämän häiriöitä laajasti. Tässä kehittämisshankkeessa niihin ei ole mahdollisuus eikä tarve syvällisemmin paneutua.

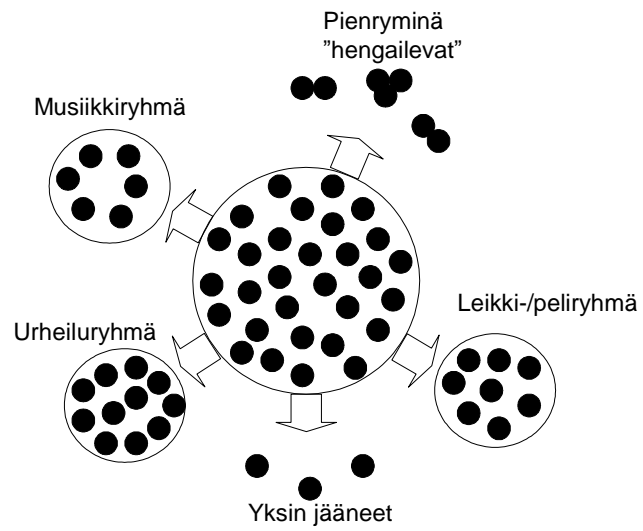
Verrattaessa näitä isosten kokemuksia teorioihin, voidaan todeta, että käytännön kokemukset tukevat edellä esitettyjä ryhmäytymisteorioita. Rippikoulun tavoitteiden kannalta oleellista olisi, että positiivisia ryhmäyttämistekijöitä tunnustetaan riittävästi ja että niitä vahvistamalla tuetaan ryhmien muodostumista. Yhtä oleellista on, että ei-toivottujen ryhmien muodostumista voitaisiin hillitä ja suunnata ryhmäytymistä toivotuun suuntaan. Tämä on asetettu tämän kehittämissuunnitelman ja siihen liittyvän koulutusmateriaalin yhdeksi keskeisimmäksi tavoitteeksi.

7.6.1 Spontaani ryhmäytyminen

Isoskoulutuksessa mukana olleiden kokemukset ohjaamattomasta ryhmäytymisestä koottiin alla olevaan kaaviokuvaan. Tehtävänä oli miettiä kokemuspohjaisesti millaisia spontaaneja ryhmiä muodostuu, kun rippikouluryhmä saa omatoimisesti ryhmäytyä, esimerkiksi vapaa-aikana. Kokemuksen mukaan spontaani ryhmäytyminen tapahtuu vapaa-ehtoisesti ja nopeasti. Nopeimmin muodostuvat ryhmät musiikin, urheilun ja erilaisten leikkien- sekä pelien ympärille. Sen lisäksi muodostuu pieniä kahden, kolmen hengen ryhmiä, joiden muodostumisella ei ole selkeää funktiota. Jokin attraktio kuitenkin liittyy heidät toisiinsa. Se voi olla esimerkiksi aikaisempi tuttavuus, miellyttävä ulkonäkö tai sama harrastus (Multimäki & Venna, 127-128). Jäljelle jäävät yksinäiset, jotka eivät löytäneet omaa ryhmää ollenkaan.

Ryhmien koko ja kokoonpanot vaihtelevat siten, että niiden jäseniä siirtyy spontaanisti ryhmästä toiseen. Kokemus on osoittanut, että isosten panosta ryhmissä odotetaan erityisesti leikkien ja pelien ideoijina. Muut ryhmä toimivat yleensä ilman isosten aktiivista rooliakin. Isosten tärkeä tehtävä on tunnistaa myös edellä mainitut yksin jäävät leiri-

läiset, joiden ryhmäytymisessä isosilla on keskeinen rooli. Kaaviossa 2 on kuvattu spontaanien ryhmien syntymistä isosten kokemusten pohjalta.

KAAVIO 2.

8. POHDINTAA

Rippikouluvaiheessa nuori elää ehkä elämänsä herkintä aikaa. Oma identiteetti on rakentumassa, johon vaikuttaa erittäin suuresti se sosiaalinen vuorovaikutusverkosto, jossa hän toimii. Ikäkausi kaikkine ristiriitaisine tunteineen ja odotuksineen on siirtymistä nuoruudesta aikuisuuteen. Identiteetin muotoutumisessa suuri merkitys on oman ikäkauden kavereilla. Tarve samaistua toisten nuorten kanssa samoihin arvoihin ja tapoihin on voimakasta. Tästä syystä sellaisen ryhmän löytäminen ja siihen mukaan pääseminen, jossa tämä voi onnistua, on ratkaisevan tärkeää.

Nuoren ihmisen kehittymisen ja tulevaisuuden kannalta on suuri merkitys sillä, millaisiin arvoihin oman viiteryhmän nuorten toiminta perustuu. Se saattaa vaikuttaa ratkaisevasti nuoren ihmisen koko loppuelämään. Myös tällaisten viiteryhmiä puuttuminen saattaa olla nuorelle henkisesti kova kokemus. Tunnetasolla kysymys voi olla hyljätyn tai torjutun tulemisen tunteesta. Tällöin onnistuneen nuoruusiän pääsaavutus, eheä identiteetti saattaa jäädä saavuttamatta. Yksinäisyyden ja hyljätyn tulemisen tunne saattaa johtaa myös sellaisten toimintatapojen omaksumiseen, joilla nuori etsii ikään kuin väkisin haluamiensa ihmisten hyväksyntää ja arvostusta.

Rippikoulu osuu tähän murrosiän vaiheeseen. Rippikoulun sisältö ja sen keskeiset tavoitteet liittyvät nuoren oman hengellisen identiteetin rakentumiseen. Rippikoulun tavoitteeksi asetettu uskonelämän vahvistuminen panee hänet miettimään myös henkilökohtaista suhdetta uskon kysymyksiin. Siksi tässä suhteessa läheisten ihmisten tuki ja vuorovaikutus on korvaamattoman tärkeää.

Edellä kuvatun perusteella voidaan todeta, että kaikki sellainen, millä nuorta voidaan auttaa löytämään rippikoulun aikana oma läheinen ystävien joukko, on ponnistelemisen arvoista. Sen tärkeyttä voidaan korostaa erilaisten teorioiden perusteella, mutta ennen muuta lähimmäisen rakkauden ja diakonian näkökulmasta käsin. Tämän vuoksi rippikoulun isosilla on tärkeä diakoninen tehtävä. Sen tulee lähteä aina heikoimman ja eniten avun tarpeessa olevan leiriläisen lähtökohdista ja tarpeista käsin.

Oman ryhmän löytäminen, ryhmäytyminen, lyhytkestoisen rippikoululeirin aikana on mahdollista. Jo pelkän spontaanin ryhmäytymisen mahdollistaminen ja sen tietoinen vahvistaminen on käytännön läheinen ja helposti opittava toimintatapa, johon isosia kannattaa kouluttaa. Spontaanisti muodostuviin ryhmiin voidaan tietoisella toiminnalla ohjata sellaisia nuoria, joiden oma rohkeus ei riitä mukaan menemiseen. Tämän lisäksi isosten tehtävänä on nostaa esille ja ideoida muita sellaisia nuoria yhdistäviä toimintoja, joilla ryhmien ulkopuolelle jäävät nuoret saadaan mukaan. Erityistä herkkyyttä tarvitaan siihen, että havaitaan ne nuoret, jotka vastoin omaa tahtoaan jäävät yksin. Tämä tulee osata erottaa siitä, että jokaisella ihmisellä saattaa olla jossakin vaiheessa tarve olla myös yksin omien ajatustensa kanssa.

Ryhmäytymisen ohjaamisessa yksilötasolla tarvitaan myös hienotunteisuutta, jotta ei pakoteta nuorta osallistumaan esimerkiksi sellaisiin tutustumisleikkeihin, jotka hän tuntee kiusallisiksi. Toisille ihmisille saattaa olla omien tunteiden ilmaiseminen luontevaa, toiselle taas hyvinkin vaikeaa. Joku ihminen kokee esiintymisen toisten edessä vaikeaksi, toiselle se taas on hyvinkin luontevaa. On myös tilanteita, jotka saattavat johtaa noloihin lopputuloksiin, jos esimerkiksi ei-urheilullinen nuori joutuu toisten nähden tekemään jonkin urheilusuorituksen, voi epäonnistumisen pelko ja siihen liittyvä häpeä olla todella voimakasta. Näissä tilanteissa hyväksi tarkoitettu ryhmäytymisleikki tai ryhmäytymisharjoitus voi toimia sen tavoitteita vastaan.

Isosilla on mahdollisuus oppia tunnistamaan ryhmäytymisen vaiheita leiririppikoulun aikana. Selkeimmin on erotettavissa alkuvaiheen ujous ja jännitys, sekä siihen liittyvä pidättyväisyys. Sitä seuraa aina jollakin tasolla tapahtuva kuohuntavaihe, jossa etsitään omaa asemaa ja hyväksyntää ryhmän jäsenenä. Tässä vaiheessa esiintyy usein myös häiriökäyttäytymistä tai leirin sääntöjen rikkomista. Nämä voivat liittyä myös joko hyväksynnän hakemiseen tai jännityksen etsimiseen, joka sekin on tälle ikäkaudelle tyypillistä. Isosilla on myös tärkeä rooli ryhmän lopetusvaiheeseen liittyvien haikkeiden tunteiden ja eron ikävän prosessoimisessa. Parhaimmillaan onnistunut ryhmäytyminen jatkaa nuorten yhteydenpitoa vielä rippikoulun jälkeenkin. Joskus se voi jatkua vuosia, jopa vuosikymmeniä.

Porkka toteaa tutkimuksessaan (2004, 119-120), että isoskoulutuksen kehittämiseen on syytä edelleen panostaa. Koulutuksen kehittämiseksi luo hyvät edellytykset sen pitkäjän-

teisyys. Joissakin seurakunnissa on siirrytty jopa nelivuotiseen isoskoulutukseen. Myös ryhmäytymisen ohjaamisen näkökulmasta katsottuna koulutustarve on ilmeinen. Kokee neet isokset tunnistavat ryhmäytymisen merkityksen ja näkevät sen ilmiönä, mutta sen ohjaamiseen on syytä panostaa koulutuksessa sekä määrällisesti, että laadullisesti. Tämän opinnäytetyön koulutusmateriaalin tarkoituksena onkin rohkaista isoskouluttajia etsimään yhdessä isosten kanssa sellaisia keinoja, joilla ryhmäytymistä voidaan ohjata haluttuun suuntaan

Rippikoulun päätarkoitus toteutuu silloin, kun nuori voi leiriltä lähtiessään kokea, että oma uskonelämän on vahvistunut. Rippikoulun tavoitteisiin kirjattu seurakuntayhteyden vahvistuminen voidaan kuvata myös ilmaisulla, ”jotta kukaan ei jäisi yksin”. Kipeintä voi olla, jos joku leirin päättyessä joutuu sanomaan, ”en saanut leiriltä yhtään hyvää ystävää”.

Isosen tiivistelmä rippikoulun ryhmäytymisen merkityksestä on osuva - parvessa on helpompi lentää! Auttakoon ryhmäyttäminen jokaista leiriläistä löytämään sen oman parven, joka lentää yhdessä kohti yhteistä päämäärää.

9. LÄHTEET

- Aaltonen, Marjo, Ojanen, Tuija, Vihunen, Riitta & Vilen, Marika 2007. Nuoren aika. Porvoo; WSOY.
- Anttila, Raija, Eronen, Sanna, Kallio, Minka, Kanninen, Katri, Kauppinen, Laura & Salo, Saara 2005. Kehityspsykologia. Persoona 2. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Eskola, Antti 1982. Vuorovaikutus, muutos, merkitys. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Heininen, Simo, Nyysönen, Seppo, Pihkala, Juha, Pirinen, Heikki & Pääkkönen, Tuovi 1994. Uusi ankkuri. Kristinuskon käsikirja. Porvoo: WSOY.
- Helkama, Klaus, Myllyniemi Rauni & Liebkind Karmela 1998. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Henttonen, Kai 1997. Voiko sen tehdä toisinkin. Diakoniatieteen lähtökohdat ja valinnat. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu.
- Hänninen, Vilma, Partanen, Jukka, Ylijoki, Oili-Helena 2001. Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Jauhiainen, Riitta, Eskola, Marjatta 1993. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY
- Kansanaho, Erkki, Hissa, Pentti, I 1979. Palveleva kirkko. Pieksämäki: Kirjapaja Kehityspsykologia. Persoona 2. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kemppinen, Pertti 1997. Nuori minänsä vankina, II osa. Vantaa: Kannustusvalmennus Oy.
- Kirkkohallitus 2001. Elämä – usko – rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. Porvoo: Kirkkohallitus
- Kirkkohallitus 2008. Kirkon tilastollinen vuosikirja. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Lahikainen, Anja Riitta, Pirttilä-Backman, Anna-Maija 2004. Sosiaalipsykologian perusteet. Helsinki: Tammi.
- Lohi, Olli 2010. Rippikoulu vahvistaa nuoren uskoa. Päivämies. 10.3.2010. Rovaniemi: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys ry.
- Metsämuuronen, Jari 1997. Omaehtoinen oppiminen ja motiivirakenteet. Helsinki: Opetushallitus.
- Multimäki, Kaarlo & Venna Yrjö 1988. Psykologian perustietoa ja käytäntöä. Porvoo: WSOY.

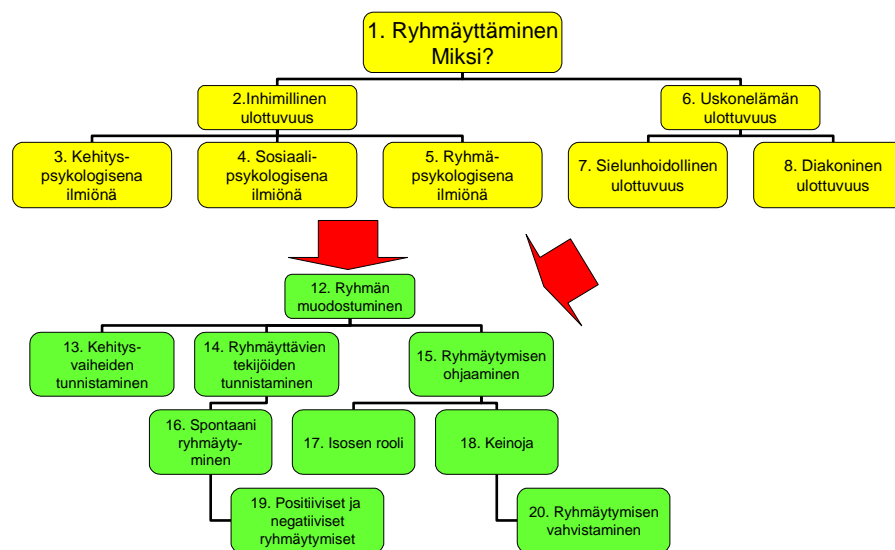
- Mussen Paul H 1979. Lapsen psykologinen kehitys. Pysykologian perusteita. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Niemistö, Raimo 2004. Ryhmän luovuus ja kehityshehdot. Tampere: Palmenia.
- Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen, Ruoppila 2007. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.
- Nykysuomen Sanakirja 1993. Toimittanut Nykysuomen laitos. Juva: WSOY.
- Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelisluterilaisen kirkon isos toiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallituksen monistamo.
- Raamattu 1991. Helsinki: Suomen Piiphiaseura.
- Saari, Juho, Kainulainen, Sakari & Yeung, Anne, Birgitta 2005. Altruismi. Antamisen lahja evankelisluterilaisessa kirkossa. Helsinki: Yliopistopaino
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2001. Elämä – usko – rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. Porvoo: Kirkkohallitus.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. Kirkkojärjestys.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. i.a. <http://www.ev12.fi/sanasto/index.php/> Rippikoulu. Viitattu 20.2.2010
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. i.a. <http://ev1.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/5BEB4E5C306B81EFC22570FF0037909E?OpenDocument&lang=FI>. Viitattu 20.2.2010
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. i.a. <http://ev1.fi>. Viitattu 20.3.2010
- Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Rippikouluopas. Ohjeita rippikoulun henkilökunnalle
- Vuorinen, Risto 1998. Minän synty ja kehitys. Porvoo: WSOY.

LIITTEET

Liite 1 Koulutusmateriaali

Koulutusmateriaali-kaavio

Koulutusmateriaali on rakennettu alla olevan kaavion mukaisesti siten, että kunkin otsikon takaa avautuu hyperlinkitetty Power-Point kalvoaineisto. Kaaviokuva antaa mahdollisuuden muodostaa koulutusaineistosta kokonaiskuva ja sen avulla kouluttaja kykenee etenemään kouluttamisessa hierarkkisesti kaaviossa edeten, tai siirtymään kaavion tasolta toiselle haluamallaan tavalla.

Kalvoaineisto on rakennettu yksinkertaisten ja keskeisten avainkäsitteiden varaan. Koko aineisto perustuu tähän kehittämissuunnitelmaan ja sen lähdeaineistoihin. Myös koulutusaineistosta voi tarvittaessa löytää käytetyt lähteet. Liitetiedostona olevat kalvot, ovat osa koko koulutusmateriaaleista. Koko koulutusmateriaali on yhteensä 60 kalvoa.

Koulutuskalvot

Hyperlinkkien symbolit:

linkki aiheeseen liittyvään raamatun tekstiin

linkki opinnäytetyön asiaa käsittelevään lukuun

linkki lähdeluetteloon

1. Miksi?

- Jotta rippikoulun päätarkoitus voisi toteutua
- Jotta kukaan ei jäisi yksin
- Ryhmäytymistä voidaan tarkastella
 - inhimillisenä tekijänä
 - ja
 - uskonelämän kannalta

2. Inhimillinen ulottuvuus (1/6)

- Ryhmäytymistä voidaan tarkastella seuraavista teoreettisista lähtökohdista käsin:
 - [kehityspsykologisena ilmiönä](#)
 - [sosiaalipsykologisena ilmiönä](#)
 - [ryhmäpsykologisena ilmiönä](#)

Ikätovereiden vaikutus (2/5)

- Tässä ikäkaudessa nuorelle ikätovereiden vaikutus on kaikkein voimakkainta. Hän hakee toisista nuorista tukea ja samaistumisen mahdollisuutta. Konkreettisina ilmenemismuotoina samaistuminen näkyy tarpeena mukautua ikäryhmänsä arvoihin, tapoihin ja esimerkiksi muotiin. Kodin kasvatustausta ei kuitenkaan kokonaan jää pois, vaan nuori pyrkii samaistumaan ikätovereiden kanssa usein sellaisissa asioissa kuin musiikkimaku, vapaa-ajanviettotottumukset, pukeutumistyyli ja kielenkäyttö (Mussen 1979, 113-115).

Nuorisokultturi (3/5)

- Tämän ikäkauden ilmiöitä voidaan selittää myös nuorisokulttuurin ilmenemismuodoilla. Nuorisokulttuuri ihannoit usein päinvastaisia arvoja kuin valtakulttuuri
- Nuorisokulttuurin voimakkaita ilmenemismuotoja ovat esimerkiksi musiikki, muoti/tyyli, kieli, ilmeet, eleet ja harrastukset (
- Tässä ikäkaudessa useimmat nuoret kokevat itsensä yksinäisiksi. Tämän vuoksi esimerkiksi rippikoululeiri voi olla tällaiselle nuorelle korvaamattoman tärkeä kanava ystävyysuhteiden solmimiselle

Hormonaaliset tekijät (4/5)

- Hormonaaliset tekijät saavat murrosiässä aikaan *fyysisen kasvun*. Fyysinen kasvu on yksilöllistä ja siihen vaikuttaa merkittävästi perimä (
- Rippikoulussa nähdäänkin tässä suhteessa hyvin suuria keskinäisiä poikkeavuuksia. On niitä, joiden murrosikään kuuluvat fyysiset muutokset ei ole vielä alkaneet, ja niitä, joilla ne ovat jo selvästi havaittavissa.
- Monille nuorille tämä saattaa olla hämmentävä ja epävarmuutta mukanaan tuova asia. Oman ulkonäön merkitys ja sen hyväksyntä on erityisen tärkeää. Nuori mittaa tässä suhteessa hyväksytyksi tulemistaan sillä, miten muut ihmiset hänen ulkonäkönsä suhtautuvat.
- Tämän vuoksi murrosiässä oleva on erittäin haavoittuva ulkoapäin tulevalle arvostelulle. Ikäkauden mukanaan tuomien muutosten positiivisia asioita vahvistamalla voidaan epävarmaa nuorta tukea ja rohkaista ja samalla saada muiden ikäkavereiden hyväksyntää vahvistetuksi.
- Tällaisten seikkojen huomaaminen saattaa olla arvaamattoman voimakas ryhmäyttämistä ja ryhmäytymistä ohjaava tekijä.

Ajattelu, kieli, oppiminen (5/5)

- Nuoren *kognitiivisuuden kehittyminen* näkyy ajattelun, kielen ja oppimisen
- kehittymisenä. Rippikouluikässä myös tämän kognitiivisuuden kehittymisen yksilölliset erot tulevat näkyviin.
- Opetuksen kannalta murrosikäisen nuoren kohtaaminen on haasteellista siksi, että opetuksen sisällön ymmärtäminen saattaa olla jollekin nuorelle sen abstraktisen luonteen ja usein myös abstraktisten uskonnollisten käsitteiden vuoksi hankalaa.
- Abstraktisten asioiden tuominen ymmärrettävällä tavalla osaksi nuoren omaa elämää on rippikouluopetuksessa haastavaa. Elämänkysymysten käsitteleminen, uskon sisällön ymmärtäminen ja henkilökohtaisen spiritualiteetin harjoitus voivat vaatia ikäkaudesta johtuen hyvin konkreettista ja yksinkertaista metodista lähestymistä.
- Opetustilanteissa esiintyvät frustraatioilmiöt voivat osittain selittyä juuri ikäkauteen liittyvällä kykenemättömyydellä hahmottaa ja ymmärtää abstraktisia asioita. Usein frustraatio purkaantuu ulos aggressioina.

3. Ryhmäytyminen kehityopsykologisena ilmiönä

- .
- *Ryhmäytyminen kehityopsykologisena ilmiönä* pyrkii selittämään niitä tekijöitä, jotka ovat sidoksissa ihmisen iän muuttumisen mukanaan tuomiin kehitysvaiheisiin. Iän mukana muuttuvat mm. ihmisen motoriset taidot ja kyky ratkaista eteen tulevia ongelmia. Ikä vaikuttaa myös kielen ja käsitteiden omaksumiseen.
- Rippikouluikänsä sattuessa ns. murrosikään, näiden tekijöiden tiedetään vaikuttavan korostuvalla tavalla ryhmäytymiseen. Tämä ikäkausi on merkittävä ihmisen identiteetin muodostumiseen kannalta.
- Tässä ikäkaudessa toveripiirillä ja siihen liittyen sosiaalisilla kontakteilla on merkittävä vaikutus.

4. Ryhmäytyminen sosiaalipsykologisena ilmiönä

- *Ryhmäytyminen sosiaalipsykologisena ilmiönä* rippikoulussa on mielenkiintoinen erityisesti sen *konformisuusnäkökulmasta* (yksilön mukautumista enemmistön mielipiteeseen, arvoihin tai käyttäytymiseen) käsin.
- Tälle ikäkaudelle erityisen merkittävää onkin oman ikäkauden kavereiden mielipiteet ja käyttäytymismallit.

5. Ryhmäytyminen ryhmäpsykologisena ilmiönä

- *Ryhmäytyminen ryhmäpsykologisena ilmiönä* on kiinnostava sen vuoksi, että se antaa mahdollisuuden ymmärtää mm. ryhmäytymisen eri vaiheita ja niihin liittyviä ilmiöitä.
- Erityisen mielenkiintoiseksi tämän tarkastelulähtökohdan tekee se, että leiririppikoulun kontekstissa nähdään usein samanaikaisesti erilaisia ryhmiä, erilailla ja eri tekijöiden ohjaamina syntyneitä ryhmiä, sekä eri ryhmäytymisen vaiheita. Tämä siitä huolimatta, että kyseessä on lyhytkestoinen, mutta samalla hyvin intensiivinen ajanjakso.

6. Uskonelämän ulottuvuus

- Rippikoulun tärkein tavoite on, että nuori
 - vahvistuu uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan
 - kasvaa rakkaudessa lähimmäiseen
 - elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä
- Ryhmytymisen kannalta kyse on myös siitä, että kukaan ei jäisi yksin, vaan hän löytäisi rippikoulusta niitä lähimmäisiä, joiden kanssa voi jakaa elämän ilot ja surut.

7. Uskonelämän kannalta katsottuna kyse on sielunhoidollisesta asiasta.

- Jumalan seurakunta on luonteeltaan ja olemukseltaan keskinäistä yhteyttä, Kristuksen ruumiin jäsenyyttä, siinä ja siitä elämistä.
- Siksi se on myös matkaystävyyttä, toistensa auttamista ja tukemista, jossa on syvä, sielunhoidollinen ja diakoninen ulottuvuus.

8. Diakoninen ulottuvuus

- Diakonian juuret ovat Raamatussa. Yleisesti diakoniaa johdetaan kolmesta tunnetusta raamatullisesta käsitteestä käsin: rakkauden kaksoiskäsky, kultainen sääntö ja Jeesuksen tulkinta elämästään ja opetuslapseudesta palveluna (Henttonen 1997, 38). Tässä yhteydessä käytetyt Raamatunpaikat ovat:
 - "Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydämestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi". (Matt. 22:37-39)
 - "Niin kuin te tahdotte ihmisten tekevän teille, niin tehkää te heille". (Lk 6:31)
 - Opetuslasten kesken syntyi myös kiistaa siitä, ketä heistä olisi pidettävä suurimpana. Silloin Jeesus sanoi heille: "Kuninkaat hallitsevat herroina kansojaan, ja vallanpitäjät vaativat, että heitä kutsutaan hyväntekijöiksi. Niin ei saa olla teidän keskuudessanne. Joka teidän joukossanne on suurin, se olkoon kuin nuorin, ja joka on johtaja, olkoon kuin palvelija. Kumpi on suurempi, se, joka on aterialla, vai se, joka palvelee häntä? Eikö se, joka on aterialla? Mutta minä olen teidän keskellänne niin kuin se, joka palvelee. (Lk 22:24-27)

12. Ryhmän muodostuminen

- Neljä-viisi eri vaihetta; muotoutumis-, kuohunta-, normienluomis- ja toteuttamisvaihe (luopumisvaihe).
- Kyse on aina prosessista ja vuorovaikutuksesta, joka voi edetä nopeasti tai hitaasti.
- Ryhmäytymiseen vaikuttaa ainakin se, ovatko leiriläiset toisilleen entuudestaan tuttuja vai tuntemattomia.
- Myös sillä on merkitystä onko ryhmäytyminen lähtenyt liikkeelle jo ennen varsinaisen rippikoulun alkamista, jolloin rippikouluun tultaessa on jo valmiita pienryhmiä olemassa.

13. Ryhmän kehitysvaiheiden tunnistaminen (1)

- Ryhmän kehitysvaiheissa voidaan erottaa neljä-viisi eri vaihetta;
 - muotoutumisvaihe
 - kuohuntavaihe
 - normienluomisvaihe
 - toteuttamisvaihe
- Kyse on aina prosessista ja vuorovaikutuksesta, joka voi edetä nopeasti tai hitaasti.
- Ryhmytymiseen vaikuttaa ainakin se, ovatko leiriläiset toisilleen entuudestaan tuttuja vai tuntemattomia.
- Myös sillä on merkitystä onko ryhmytyminen lähtenyt liikkeelle jo ennen varsinaisen rippikoulun alkamista, jolloin rippikouluun tultaessa on jo valmiita pienryhmiä olemassa.

Ryhmän kehitysvaiheiden tunnistaminen (2)

- *Muotoutumisvaiheelle* on tyypillistä, että rippikoululaiset ovat toistensa ja myös henkilökunnan suhteen pidättyväisiä, ujoja ja joskus pelokkaankin oloisia.
- Tässä vaiheessa isosten rooli ryhmän kokoajina korostuu. Tärkeää on, että leiriläiset tuntevat aidosti turvallisuutta, huolenpitoa ja hyväksyntää. Tällöin isosten on syytä olla jatkuvasti lähellä leiriläisiä ja toimia aktiivisesti kontaktien ottajina leiriläisiin. Yksinkertainen kysymys ”onko kaikki hyvin” yleensä jo riittää herättämään tunteen, että minusta huolehditaan ja välitetään.
- On tärkeää, että nuori tietää kuka on oma isonen ja keitä minun ryhmään kuuluu. Ketkä ovat huonekavereitani. Tässä vaiheessa erilaiset tutustumisleikit palvelevat ryhmytymisen alkuvaiheen onnistunutta.
- Tutustumisleikeissä on hyvä tunnistaa se, että leiriläisillä on omasta kokemus- ja kasvu- ja kehitystaustastaan johtuen erilaiset valmiudet henkilökohtaisen kontaktien solmimisen suhteen. Toiset haluavat ehkä enemmän tilaa ympärilleen, toiset ovat taas valmiita tutustumaan hyvinkin nopeasti uusiin ihmisiin. Joku saattaa myös kokea kiusalliseksi vaikkapa joissakin leikeissä käytetyt käsi-kädessä istumis- tai seisomistilanteet. Tässäkin suhteessa on syytä toimia aina heikoimman ehdoilla.

Ryhmän kehitysvaiheiden tunnistaminen (3)

- *Kuohuntavaiheessa* ryhmän jäsenet alkavat "vapautua" alkujännityksestään. Tämä saattaa näkyä ryhmän jäsenten välien kiristymisenä. Joidenkin ryhmän jäsenten suhde isoseen saattaa kiristyä. Saattaa syntyä jännitteitä ja haluttomuutta sitoutua yhteisiin tavoitteisiin. Myös häiriökäyttäytymistä saattaa alkaa esiintyä.
- Kyse on oman roolin löytämisestä ryhmässä, hyväksynnän ja arvostuksen saamisesta.
- Onnistuneen ryhmäytymisen kannalta ohjaajan tunnistuessa tämän vaiheen, on syytä vahvistaa niitä positiivisia ryhmäyttämistekijöitä, jotka antavat yksilölle mahdollisuuden onnistua ryhmän jäsenenä (saada arvostusta), toisaalta löytää oma roolinsa suhteessa muihin ryhmän jäseniin.
- Tutustumisvaiheessa saaduilla tiedoilla, kuten harrastukset, vahvuudet, mitä haluaa mieluiten tehdä, odotukset tältä leiriltä jne. kannattaa painaa hyvin mieleen. Näitä tekijöitä vahvistamalla voidaan auttaa ryhmän jäsentä löytämään oma rooli, tekemään hänet ryhmässä ja ryhmälle tärkeäksi.

Ryhmän kehitysvaiheiden tunnistaminen (5)

- Ryhmän loppumista voidaan myös tarkastella omana vaiheena. *Luopumis- ja purkautumisvaiheen huipentuma* rippikoulussa on tyypillisesti yhteinen konfirmaatio ja sen yhteydessä usein vietetty todistustenjakohetki.
- Kokemusten mukaan luopumisvaihe alkaa yleensä konfirmaatiota edeltävänä iltana. Tuolloin ryhmässä havahdutaan leirin olevan päättyvässä. Leirin päättymiseen liittyy usein haikeutta jopa surutyön tekemistä. Henkilökunnan on hyvä antaa sille tilaa ja olla itse siinä mukana aikuisena ja ohjaajina.
- Tässä vaiheessa leiriläiset yleensä sopivat siitä, miten ja missä yhteistä ystävyyttä jatketaan ja ylläpidetään.
- Mitä pidemmälle ja syvemmälle ryhmäytyminen on edennyt, sitä selvemmin tämä luopumisvaihe on havaittavissa.

14. Ryhmäyttävien tekijöiden tunnistaminen

- Henkilökunnalta vaaditaan herkkyyttä nähdä jokainen leiriläinen yksilönä
- Jo ensimmäisessä tapaamisessa on hyvä seurata millaiset asiat ryhmäyttävät leiriläisiä
 - musiikki, urheilu, muut harrastukset, asuinpaikkakunta, muoti jne..
- Onko näkyvissä ei toivottuja ryhmäytymisiä?
 - mikä näitä ryhmiä yhdistää?
 - kuuluvatko nämä leiriläiset myös muihin ryhmiin?
- Onko joku jäämässä yksin!

Ryhmän kehitysvaiheiden tunnistaminen (4)

- *Normienluomisvaiheessa* ryhmä on löytänyt oman tapansa toimia. Ristiriitatilanteita syntyy harvemmin. Ryhmän jäsenet viettävät aikaa myös spontaanisti keskenään ja löytävät yhteistä tekemistä. Ryhmälle annetuissa tehtävissä ryhmän jäsenillä on selkeytynyt rooli, jokainen tietää tehtävänsä. Joukkuepeliin verrattuna, jokainen jäsen tietää oman pelipaikkansa. Ryhmän jäsenet tietävät myös toistensa vahvuudet ja osaavat hyödyntää niitä.
- *Toteuttamisvaiheessa* ryhmä toimii jo itsenäisesti. Tehtäväjako alkaa toimia käytännössä ja ryhmä kykenee kantamaan vastuuta annetuista tehtävistä.

Konformisuusilmiö

- *Konformisuusilmiö* (yksilön mukautumista enemmistön mielipiteeseen, arvoihin tai käyttäytymiseen)
- Käytännössä tämä näkyy selvimmin esimerkiksi oman ikäkauden kaveripiirin mielipiteiden, käyttäytymismallien, muodin ja harrastusten omaksumisena. Samaan aikaan nuori ottaa etäisyyttä omiin vanhempiinsa
- Konformisuusilmiön tunnistaminen on tärkeää myös niissä tilanteissa, joissa joku ryhmän jäsen tulee torjutuksi ryhmästä tai ryhmistä, vaikka hänellä olisikin voimakas pyrkimys mukautua ryhmän arvoihin tai mielipiteisiin. Näissä tilanteissa saattaa tulla esille yksilön korostunut tarve hakea ryhmän hyväksyntää. Tämä saattaa johtaa myös negatiivisiin ilmenemismuotoihin, kuten häiriökäyttäytymiseen tai ylikorostuneeseen rajojen kokeilemiseen.
- Tarve kuulua ryhmään, tulla hyväksytyksi ja kokea arvostusta, on niin voimakas, että se saattaa tällä tavoin saada myös negatiivisia ilmenemismuotoja. Taustalla saattaa olla myös pelko hyljätynksi ja torjutuksi tulemisesta.

15. Ryhmäytymisen ohjaaminen

- Isosen tärkeä rooli
 - yksinäisen leiriläisen ohjaaminen mukaan ryhmään
 - uusien ryhmäyttävien tekijöiden herättäminen
 - negatiivisten ryhmäytymisten ”purkaminen” ja uusien ryhmien muodostaminen
 - onnistumisen kannalta on oleellista, että isonen voi käyttää mahdollisimman paljon aikaa leiriläisten kanssa
 - heikoimman ehdoilla
 - ei sellaista, mikä tuntuu jostakin leiriläisestä hankalalta tai vastenmieliseltä
 - ei musikaaliset
 - ei urheilulliset
 - tunteiden näyttäminen
 - esiintyminen

17. Isosen rooli

- Olla turvallinen malli ja samaistumisen kohde nuorelle
- On ryhmänjohtaja
- On kuuntelija, ohjaaja ja apu
- On ryhmän tavoitteiden asettaja
 - rippikoulun päätavoite
 - muut tavoitteet

16. Spontaani ryhmäytyminen

- Syntyycö spontaaneja ryhmiä?
 - urheilu, musiikki, pelit jne..
 - spontaaneja ryhmiä yhdistää yhteinen mielenkiintoinen asia
 - vahvistaa nopeasti ryhmän henkeä
- Isonen voi vahvistaa ja auttaa näiden syntymistä
 - yleensä nämä toimivat itsenäisesti, ilman isosia
- Negatiiviset, spontaanit ryhmät
 - mikä yhdistää
 - voidaanko ryhmän jäsenille löytää muu, positiivinen ryhmä
 - miksi negatiivinen ryhmäytyminen vetää puoleensa?
 - tärkeää on päästä tuntemaan leiriläinen yksilönä
 - onko tarve tulla hyväksytyksi?
 - onko kyse turhautumisesta?
 - onko tarve tulla huomioituksi?
 - onko kyse seikkailunhalusta, jännityksen hakemisesta?

19. Positiiviset ja negatiiviset ryhmäytymiset

- Kaikilla leireillä tapahtuu sekä positiivista, että negatiivista ryhmäytymistä
- Tärkeää on, että positiivista vahvistetaan ja että negatiiviset pyritään ennalta ehkäisemään, tai niiden ilmentyessä purkamaan ja suuntaamaan toisin
- Ryhmän muosotumista ohjaa aina yhteinen tavoite, siksi leiriläisten kanssa on syytä kerrata usein rippileirin varsinaista tavoitetta ja siihen liittyviä muita tavoitteita
 - uskonelämän vahvistuminen
 - että kukaan ei jäisi yksin

18. Keinoja

- Voimakkaimpia ja helpoimpia ryhmäyttämisen keinoja ovat
 - musiikki, urheilu ja erilaiset pelit
- Isoiset voivat miettiä kullekin leirille valmistautuessa
 - sellaisia tehtäviä, leikkejä ja pelejä, joissa jokainen ryhmän jäsen voisi käyttää omia vahvuuksia ryhmän yhteisen tavoitteen tai annetun tehtävän suorittamiseksi

20. Ryhmytymisen vahvistaminen

- Ryhmän pitää tietää yhteiset tavoitteet
- Ryhmytymisen vahvistaminen tapahtuu yhdessä tekemällä
- Myönteiset spontaanit ryhmytymiset helpottavat
- Yksin jäävien mukaan saaminen ryhmiin
- Jokaisella ryhmän jäsenellä tulisi olla hyvä olla ja ryhmään kuulumisesta hyväksytyksi tuleminen kokemus

Parvessa on helpompi lentää

Parvessa on helpompi lentää

